

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ȚARA VI SURILOR NOASTRE...

Inchinăm aceste ale noastre
dintru ale noastre
Pentru noi și pentru ei:
Părinților iubii
Educătorilor respectați
ca să ne cunoască și cunos-
cându-ne mai bine să ne înbească
nu mai mult
ci mai cu temei
și mai spre binele nostru

Redacția și administrația:

Prof. Augustin Cosma str. D. Lascu Otadea.

Cu vesele glasuri de tinere firi
 Cuprinși de-amintirea străbunei măriti
 Spre soare ni-e gândul și mergem spre el
 Lumina ni-e ținta și binele țel
 Trăiască-ne țara și neamul.

Cu dreapta 'nălțată spre Tatăl de Sus
 Jurat-am pe tot ce strămoșii ne-au spus:
 Unire 'ntre frați și pe Domnul să-l iubim
 Și altarul de jertf'al națiunii să fim
 Și sufletul neamului nostru.

«Imnul studenților»

GHEORGHE COȘBUC

CUPRINSUL:

	<u>PAG.</u>
Prof. A. Cosma: Dr. Nicolae Zigre	1
Ioan Cheregi: Din măguri (poezie)	3
Prof. T. Vâjdea: Idealism tineresc	4
Nadia Teodorescu: Dezolare (poezie)	5
Traian Blajovici: Otrava	6
Aurel Ghender: S'a stins o făclie	9
Cornel Ardelean: O teză reușită (Schiță)	13
Dan M. Creangă: Lacrimi (Schiță)	15
Andrei Vexler: Fraternitate (poezie)	16
Viorel: Primăvara	17
Gh. Bulgăr: Sub teroarea necunoscutului (Schiță)	18
Acteon: Epigrame	8, 12, 21
Vladimir V. Driimba: Omnia vanitas (poezie)	22
Aurel Liviu Boșiu: Isaia dănțuiește	23
Eugen Groza: Inserare (poezie)	30
L. G.: Răscoala lui Horia	31
Vlad Zănescu: La moartea Prof. George Țițeica	33
Ilie Feier: Rostul internatului în viața școlară	34
Traian Blajovici: Revista revistelor	38
Vlad Zănescu: Recenzii	43
Dinu Tănase: Recenzii	45

Tara visurilor noastre

Anul III.

Februarie—Martie 1939

No. 13—14.

Dr. Nicolae Zigre

Istoria omenirii se începe dar se și termină: se confundă chiar cu istoria indivizilor: căci istoria omenirii, înainte de-a fi istoria comunităților umane; înainte de-a fi istoria națiunilor, este și va rămâne istoria marilor ei personalități. În jurul puterii de credință și acțiune a cărora se vor aduna cei ce le vor simți puterea creatoare de energii și dădătoare de pilde, pentru cei ce se caută pe sine, căutându-i pe ei și se cunosc pe sine înțelegându-i pe ei.

Omul este veșnic în căutarea omului pentru a i se închina și a-l urma când crede că l-a aflat.

Omul, căutarea, aflarea și urmarea lui este firul ce unește istoria singuraticilor din miliardele de indivizi, și istoria tuturor cari își încheștă privirea și firea în puterea de viață a celor găsiți vrednici de-a fi urmați, pentru a-și desăvârși iluzia în credință și convingere: că se cunosc pe sine, înțelegându-i pe ei.

Farul luminos al vieții lor este călăuză și lumină pentru cei ce rătăcesc prin labirintul necunoașterii proprii lor umanități. Lumina lor se întinde departe, se unește cu alte și alte lumini răsărite în mijlocul celor mulți și fără nume, pentru a da nume și viață omului și vremii.

Căutarea lor, a personalităților și a lui, a omului, e singura adevărata, veșnic nesăturata patimă a sufle-

tului însetat de-a înțelege necunoscutul din sine; iar aflarea lui rămâne a fi singura izbândă într'adevăr umană.

Aici rezidă dragostea nestăpânită a copiilor pentru povești cu Făt-Frumos, Fiul de împărat cu noroc la vânat, Sfarmă-Piatră, Strâmbă-Lemne.

Cine-l oprește pe copil de-a se simți că este și că poate deveni ceea ce admiră, în cel a cărui viață povestită o crede și se crede în stare a o urma?

De aici interesul crescând al cititorilor pentru viețile romanțate ale oamenilor mari. De aici truda nestăpânită a sfinților în a cunoaște și urma, pe Cel căruia tot mai asemenea se trudesesc să devină, singurul model de viață într'adevăr consecvent omenescă pe pământul frământat de furtunile inconsecvenței umane.

Omul caută omul, dar îl găsește chiar necăutat, îl simte unde este și-l scoate la lumină pe cel vrednic a fi văzut. L-au găsit pe Cincinat, Romanii, la coarnele plugului și l-au dus, nici nu l-au întrebat dacă vrea, să mântue Roma. Și a mântuit-o.

Aceste sunt gândurile și sentimentele ce ne pătrund, când revista noastră se simte plăcut și mângăietor datorare de-a sărbători a douaoară, în cursul unui an, pe încă unul, drag inimilor noastre, care a fost găsit, și scos de lângă plugul dreptății, pe care s'a apăsât vrednic și conștient o viață întreagă, ca să facă dreptate celor ce o cereau dela el, pentru a fi dus acolo, unde se face, se apără și ocrotește dreptatea tuturor: la conducerea țării în calitate de sfetnic al Majestații Sale Regelui Carol al II-lea.

Când îl felicităm din toată inima, pe fostul și viitorul președinte al Comitetului nostru școlar, astăzi ministru, *pe domnul Dr. Nicolae Zigre*, suntem mândri în convingerea bazată pe trecutul lui de muncitor cinstit în profesiunea sa, că va fi mândria noastră

acolo; mândria Bihorului, care dă încă o dovadă atât de strălucită că are oameni; mândria școlii noastre, care i-a înțeles de mult mărimea-i pilduitoare.

Ii dorim mult spor la munca care se cere multă și grea, călăuzit de dragostea și respectul nostru neprecupețit.

Prof. A. COSMA

Din măguri

*Ce falnic, din măguri te urci dimineața
Și'mproști peste codru stropii calzi de aur,
Din a căror cupă, soarbe lin viața
Și codrul își botează frunzele de laur.*

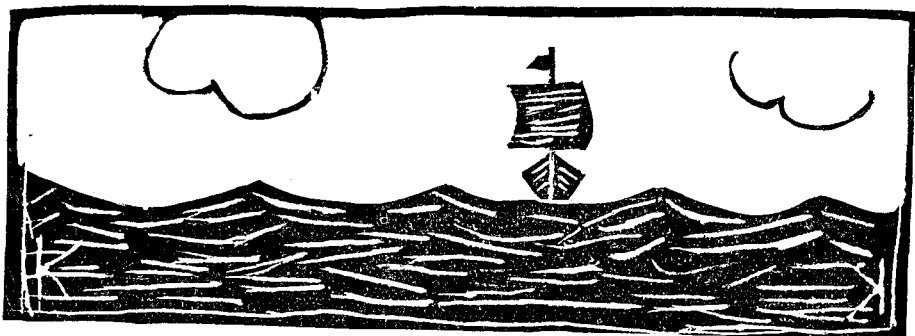
*Tu faci ca fericirea'n lume să încapă
Când tu o cumineci cu razele-ți sfinte.
Firea'ntreagă-ți cântă pe margine de apă
Imnuri duiioase de-aduceri aminte.*

*Soare! . . . coboară mai iule din creste
Și vino'n căsuța cea mică din vale,
Și, zi-ne și nouă, bătrâne-o poveste . . .*

*Un basm de iubire din zări depărtate,
Așa . . . cum îl știu luminile tale . . .
Cu flori și cu prinți și . . . zâne fermecate.*

Oradea, 14 II. 1939.

IOAN CHEREGI
stud. teolog

Idealism tineresc

Tineretul unui neam închide în sine virtualitățile viitorului său. El constituie o speranță în devenirea istorică. În el germinează idealurile cari vor deveni realități cândva. Epoca tinereții nici nu poate fi concepută fără avânturi nobile și fără idealuri generoase. Un tineret care nu le are, se neagă pe sine.

Viața însemnează luptă, efort, devenire; o forță în ascensiune. Și vitalitatea unui neam o reprezintă prin excelență tineretul său. Prin urmare numai acela se poate considera tânăr cu adevărat și poate reprezenta o valoare potențială în capitalul spiritual al neamului său în care există acest clocot, această revărsare din prea plinul sufletesc, care tinde spre desăvârșire spre creație.

Evident, pentru ca această energie să fie valorificată, ea trebuie canalizată în direcția imperativelor naționale. Iată explicația pentru care se poartă atâta grije tineretului în toate țările. Constituind puntea de legătură între prezent și viitor, el trebuie călăuzit cu atenție pe făgașul tradiției naționale și ferit de idealuri morbide, care ar putea deplasa la un moment dat întregul neam de pe linia sa istorică într-o direcție de aventură.

Această menire îi revine în bună parte școlii secundare. Ea trebuie să selecționeze cu înțelegere valorile spirituale, care ciocănite cu degetul minții, nu sună a gol sufletesc și care se pot integra în mod organic în dinamismul spiritualității neamului. Asupra ei cade prin urmare greaua răspundere de a pregăti destinele acestei realități colective, care este națiunea.

În consecință, în opera sa de selectare, școala trebuie să țină seama nu numai de aptitudinile intelectuale ci și de entuziasmul sufletesc al elevului, — capabil de a îmbrățișa cu căldură o idee aleasă și a o duce la realizare.

Tinerii cari frecventează școala în virtutea inerției, în sufletul cărora nu pâlpe luminița unui ideal de viață, cari nu au dragoste de muncă și nu se atașază scopurilor sociale, — chiar când răspund probelor intelectuale impuse de organizația școlară, nu trebuie încurajați spre posturi de conducere.

Interdependența socială de azi face ca valoarea unui om să se răsfrângă în bine sau în rău asupra întregii societăți; cu atât mai mult cu cât deține nu fost mai important. Ori prin școala secundară se pregătesc capii de oaste, șefii de instituții, stegarii comandamentelor naționale. (Universitatea are rolul mai mult de specializare, decât de formare a sufletelor.) Și fără avântul generos, fără devotamentul față de necesitățile colective, sufletul, chiar când are priceperea cuvenită, este lipsit de rezortul care duce la realizări efective, care definesc misiunea oricărui conducător.

De acest adevăr trebuie să se pătrundă toți elevii cari nizuesc spre posturi de conducere. Ei singuri trebuie să-și facă un control sufletesc pentru a constata dacă au sau nu vocație pentru cariera vizată. Odată hotărâți pentru ea, trebuie să depună toata stăruința de a-și face auto-educația; nu numai pentru a și spori puterile minții ei și acele ale sufletului care «sfințesc lucruri și clădesc ideale».

T. VÂJDEA

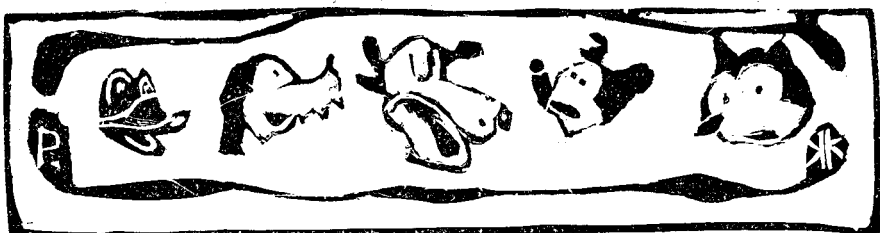
Derolare

*E noapte. Tăcere. Târziu,
Și liniștea ei mă apasă
Durerea mi-e neînțeleasă
Și sufletu-mi atât de pustiu.*

*Un gând ce se naște'n suspin
Vine s'alunge tăcerea
Iarăși apare durerea
Pe drumu-i încins cu venin.*

*Tăcere, durere și chin
Și-un dor ce se naște prea vag,
Când gândul îmi pleacă pribeag
Iși termină jocul meschin.*

NADIA TEODORESCU

Cu gândul în somnul copilăriei:

Otrava

Pluteam — cum ar spune Camille Flamarion — în avântul celui de al noulea an, când, într'o bună zi, mama trebui să mă lase, pentru prima oară singur o zi întreagă. Și sfaturile nu mai conteneau:

— Traian, ia seama, eu mâine dimineață o să mă duc la Salonta la târg. Tu să fii cuminte, auzi?

— Da, mamă.

— Ți-oiu lăsa și mâncare ca să-ți fie peste zi, iar tu n'ai altceva de lucru decât să te scoli, când îi vrea, să mănânci când ți-o fi foame și nimic mai mult.

Să nu pleci de-acasă cum ți-i obiceiul și să mi lași toate ușile deschise 'n larg ca să intre aici cine-o vrea. Ești băiat mare acum și trebuie se știi și tu ce se poate și ce nu. Să aibi grijă de casă ca de ochii tăi din cap. Auzi?

— Da, mamă.

— Bine. Acum, hai să-ți arăt unde ți-o fi mâncarea, când ți-i scula dimineață.

Luându-mă de mână, mă duse întindă.

— Uite, aici, sus pe poliță ca un cumva s'ajungă mâța la ea. Iar aici (și-mi arătă o farfurie mai mică) să nu te atingi.

— Da ce este acolo, mamă?

— Otravă.

— Otravă?

— Da, otravă pentru soareci. Trebuie să facem ceva cu ei; vezi că toate bucatele ni le fac nimica. Aș fi vrut să văd și eu «otrava» aceea, dar nu mi s'a îngăduit.

Soarele sorbise promoroaca ce 'mpestrița ograda, când sătul de somn, dar slăbit de foame, mă hotărîi să-mi părăsesc așternutul.

Și cum aveam o cămașă lungă (ca toți cei de seama mea) am preferat să mă prezint soarelui îmbrăcat cât mai leger.

Din podul cotețului, o găină vestea în limba ei că sporise numărul ouălor din cuiabar. Nici una, nici alta, mă dusei drept la scară și «cât ai bate în palme» mă și prezentai la fața locului: cu mare băgare de seamă mă așezai să schimb domiciliul ouălor din cuiabar în cămașa mea.

După ce făcui și treaba asta, iarăși foarte atent, începui binișor să mă cobor. Dar n'ajunsei bine nici la mijlooul scării, când afurisita de găină trecu în sbor pe de-asupra capului meu. Acest «neprevăzut» mă făcu să-mi pierd echilibrul, așa, încât mă dădui de-a săniușul (deși era în toiul verii) ajungând la destinație cu câte clipe mai de vreme. Cu o mână bătând în gol, căutam să-i micșorez viteza. N'am găsit nimic de ce să mă pot agăța. De-atunci am intuiția depărtării ce există între pământ și cer.

Și nenorocul a făcut să cad cu fața în jos. Nu vă spun ce s'a ales de cele 20—30 de ouă; nici de-a scăpat, sau n'a scăpat măcar unul teafăr din acest accident. Cu luna în față, intrai abătut în tindă.

Dar isprava ce săvârșisem nu-mi lăsa nici-un pic de astâmpăr. Imi răsăreau în minte fel de fel de întrebări: Oare Doamne, ce va zice mama? Dar tata?

Căci — vedeți d-voastră — am făcut o mare pagubă: din ouăle sparte ar fi ieșit nu știu câți pui; puii ar fi devenit la rândul lor găini: iar găinele ar fi ouat...

Ce ziceți? Nu-i așa că făcusem o mare pagubă familiei mele care pagubă — după socotelile mele — urma să se resimtă asupra lumii întregi?

Ar fi fost de mirare dacă atâtea torturi interioare mi-ar fi încolțit în minte gândul că numai «otrava» mă mai poate salva... Dar astea sunt gânduri de om «mare»... Copilăria ce-și trăește din plin și bogat viața, nu poate concepe conștiința nimicirii «salvatoare». De aceea desigur, mă salvai și eu mai simplu, dar mai propriu cămășii lungi ce-o purtam: Mama nu știe câte ouă au fost în cuiabar. N'are de unde ști, căci doar găinile astea nu ouă în fiecare zi la fel. Voiu spune că n'au fost de cât 5—6. Și poate că n'au ouat încă toate găinile. Ia, să mă duc eu să-le hâșiesc spre coteț.

Incremenii. Cineva descuia ușa dela uliță.

Cine credeți că era ? După strămutat l-au cunoscut că era tata. Mi se păru strâmtă ușa dela casă.

Așternutul mai păstra încă puțină căldură.

— Traian !

—

— Dormi ?

—

— După câteva momente tata trecu din tindă în casă cu farfuria ce conținea «otrava» pentru șoareci.

Uimit, deschisei ochii mari.

— Dormeai ?

— Da. Tată, să nu mânânci din farfuria aceea că e otravă pentru șoareci.

Nu înțelegeam de ce râde cu atâta poftă ; dar văzându-l cum mânâncă «otrava» ca un lup flămând, am înțeles că mă păcălise mama. Desigur era dreptul ei să apere cu mijloacele cele mai potrivite mâncarea tatii de primejdia ce-o păștea (primejdia eram eu !); dar sunt sigur că nu vă veți mira, nici nu mă veți condamna, că odată în viața mea mă cuprinse o a-dâncă părere de rău că nu-mi dete în gând să-mi «fac seama» cu «otrava» tatii.

Ce chilipir dar ce ciudă pe mama, gândeam eu, când m'aș fi trezit, din moartea «otrăvii», — sătul de... brânză.

TRAIAN BLAJOVICI

Epigrame

Un tânăr poet (?) dela «Țara visurilor noastre» și-a scris . . . «Epitaf»-ul.

. . . Dau din cap (iți cunosc verbul)

Fără nicio mângâere :

Știi, schimbând pușin proverbul,

lese: «Banul rău nu pier».

Acteon

S'a stins o făclie

O umilă închinare,
unui suflet prea vrednic...

Când aripile fermecate ale gândurilor mă transportă prin sborul lor frumos spre lumea măiastră a amintirilor, ca niște mărgele albe, sclipitoare înșirate pe un fir de mătase, clipele de fericire trăite și înglobate într'un timp care-a murit, îmi răsar înaintea ochilor! Câtă tristețe, și ce melancolie profundă pune stăpânire pe mine când mă gândesc c'au trecut, că se depărtează odată cu îndesirea pașilor mei spre o altă lume, spre o altă viață, plină de griji. Și câtă fericire, nespusă fericire simt atunci, când retrăind din nou acele clipe, tot ce-a murit reinviază în viața sufletului și în imaginea ochilor mei. Da, fericit, căci atunci, în acea retrăire a trecutului înmormântat în negura anilor, nu-mi dau seama că sunt altceva decât un biet copilăș sburdalnic, neastâmpărat, neștiutor, un copilăș care încurcă pe ai săi, pe cei mai mari, care face gălăgie cu cei deopotrivă lui, jucându-se împreună în mijlocul drumului asediați de ridicarea micilor cetățui de praf, în timp ce aurul soarelui ne binecuvântează scaldându-și blondele-i raze în negrul părului nostru și înfocându-ne fața sănătoasă și bronzată...

Mă văd apoi mai mare, școlar, dând de lucru prin sburdălnicia-mi nedeochiată, tuturor învățătorilor...

Urmăresc câtva timp toate năzdrăvăniile, toate glumele nevinovate pe cari le poate trăi un copil mai mărișor.

Un glas din acele lumi răsună însă mai dulce decât aceste clipe, mai sfânt ca un dangăt de clopot, mai puternic decât o uitare... Este glasul blajin al unei sfințe, este glasul unei ființe

din alte lumi, este glasul unei ființe care trăește încă în sufletul meu, e glasul unei bătrâne și blânde mame.

E glasul bunicii... Este glasul care de atâtea ori mi-a cântat doina frumoasă a basmelor, este ființa care mi-a presărat în drumul copilăriei mele atâtea bucurii, atâtea fericiri, e ființa care stând la căpătâiul nepoțelului a scăpat atâtea nopți nedormite, a tresărit de atâtea ori la orice mișcare cât de puțin ne-naturale ale lui.

Tot acest mănunchiu de clipe cari s'au înmormântat odată cu timpul, cari nu vor mai putea fi întâlnite vreodată, îmi formează un tezaur neprețuit, un tezaur pe cari nu l-aș putea vinde cuiva.

Au trecut însă anii, ca o noapte de vrajă, ca o viziune fericită trăită doar câteva clipe sub povara genelor aplecate... Soarta a decis ca luându-mi sborul de lângă tot ce mi-a fost aproape de suflet, am urmat drumul cărților, drumul care duce spre lumină, lăsând însă în mijlocul unui sat verde, în mijlocul frasinilor sănătoși o casuță albă, într'ansa suflete aproape de-al meu, iar între ele un suflet de bătrână amărită de lângă care nepoțelul a pornit, a lăsat-o streină... Nu streină sufletește însă, căci oricât de mult timp mi-ar fi răpît munca, rămăneau câteva clipe cari îmi aduceau înainte chipul blândeii și bătrâneii bunici. Și acesta era un refren zilnic, până când vacanțele rearuncându-mă din nou în mijlocul a lor mei, deveneam din nou micul desmierdat al ei.

Dar, odată cu alunecarea spre locul fără reîntoarcere a zilelor, părul buniceii albea mai mult, fața-i era brăzdată de mai multe cute ale bătrâneții, iar ochii-i înfășurați, înnecați într'o ceață viorie, aruncau slabe licăriri de viață oboșită. Mersul ei s'a îngreunat mai mult, spatele i s'au încovoiat mai nemilos sub povara anilor.

Totul voia par'că s'o răpească mai repede, s'o ia de lângă cei dragi ai săi... Și această despărțire vecinică nu întârzie prea mult.

Era în Dumineca Tomii, a anului trecut. S'a sfârșit o vacanță de fericire, de odihnă. Nu de fericire completă însă, căci bătrâna bunică nemaiputând ținea piept atâtor dușmani fu învinsă și-și petrecea zilele culcată, îngrijită cu cea mai mare dragoste de fiică, de către mamă-mea.

Bagajele îmi erau gata de plecare... Mai aveam o oră până la plecarea trenului...

Mă dusei spre patul bolnavei să-mi iau «adio». Rezemat pe niște perne albe, un cap bătrân de femeie amărită, încadrat cu o cunună de păr argintiu, se mișca slab... Doi ochi slabi, spălăciți, aruncau niște priviri de durere, de tristețe... Mâna-i slabă și osoasă, mângâia nervos în neștire, fețele albe, curată ale pernelor...

La primele mele vorbe ochii-i scăpărară niște lacrimi amare... O mulțime le urmă, ca dintr'un râușor nesecat, prelingându-se printre cutele adânci ale feței... Buzele i se mișcau mereu, murmurând vorbe nesfârșite... Știa c'o părăsesc, știa că plec, știa poate că nu ne vom mai revedea...

— «Bunico!»...

O mână slabă îmi cuprinse grumazii atrăgându-mă spre pieptul-i slab, dar sub care se sbătea o furtună grozavă... Două buze reci se alipiră de fruntea mea, în semn de binecuvântare... Ultimul sărut...

Mă ridicai... Ne mai putând suporta grozavul sbucium ce se petrecea în sufletu-mi obosit, mă întorsei spre fereastra deschisă ce dădea în grădină și un plâns amar mă cuprinse... Afară o primăvara tânără, în sufletul meu o toamnă, în patul de-alături o iarnă domoală, stinsă... Ah!... Acum o văd... E aproape!... M'a sărutat lung, mi-a mângâiat părul ca altădată... Dar când mă voi reîntoarce?... Va fi mai bine?... Va fi tot așa?... Sau... Ah!... Desigur o cruce neagră de lemn cu inițialele unei ființe scumpe, va înmulți semnele numeroasei armate a celor tăcuți!... Plângeam eu, plângea bunica, plângeau tata, mama, frații, neamurile...

Dela un timp, mai sărutând odată pe cea pe care-o văd ultima dată, mă în dreptai spre ieșire, în timp ce o cârpă mare albă se agita între degetele unei mâini slabe, secând o apă clară de pe niște ochi bolnavi, slabi...

Afară un aer sănătos de primăvara plutea, în timp ce de pe un imens albastru un glob de aur surădea neștiutor de durerea celor de jos, trimițându-și razele-i aurii spre lumea cea de jos... Corul melodios al păsărelelor răsuna vesel, răspândindu-se ca un imn sfânt, plutitor ca o adiere de zefir...

Totul era tânăr, vesel... Era un început de o viață nouă, fericită... Eu însă eram sub influența celor petrecute, influență nebiruită de toate aceste frumuseți...

Peste o oră, un tren negru mă smulse din mijlocul a lor mei... Câteva fâlfâiri de batistă, câteva lacrimi șterse cu colțul batistei... Prin ceața viorie a zilei mai putui deosebi un sat

cufundat într'o mică livadă înmugurită... Un turn de bisericuță se înalța melancolic... Un punct negru se mai zări... Adio!...

Moartea n'a fost nici de astă dată mai îndurătoare. Reîntors în micul meu sat, la casa copilăriei mele, doliul era proaspăt încă... De o săptămână, cea care m'aștepta întotdeauna atât de nerăbdătoare, acum nu îmi ieși înainte la poartă... Mama mă întâmpină doar cu o cârpă neagră în cap, cu lacrimi amare în ochi...

Peste câteva ore, rătăcind printre numeroasele cruci negre, printre jalnicele locuințe, găsii o cruce mare, neagră... Un mormânt simplu... Pământ proaspăt, uscat, acoperea sub dânsul, o ființă scumpă, care nu voia să mai asculte glasul nepotului ei...

Ochii mei căutau par'că să sfredelească, să pătrundă prin materia care-mi împiedeca vederea ființei iubite, și-o vedeam par'că blândă, cu un zâmbet dureros în colțul buzelor, cu mâinile împreunate pe piept pentru rugăciune...

Ochii mi se îndreptară apoi spre brațele negre ale crucii...

«Aici odihnește Maria Rusu răposată întru Domnul la Sf. Rusalii 1938. Fie-i țărâna ușoară!»

Nu mai clipeam... Stropi mari de lacrimi îmi umeziră ochii, împăienjinindu-mi privirea... Capul îmi căzu pe piept, în timp ce amintiri fugare începură să mi se perinde pe dinaintea ochilor...

Ciameghiu, Ianuarie 1939.

AUREL GHENDER cl. VI.

Epigrame

*S'a găsit că nuvela «Unchiul din»
de un apreciat scriitor, are o rudenie
într'un volum de Maupassant.*

*Când unchiului, avură cutezanța
Cățiva, să-i facă „genealogia”
I se găsi un tată — bun — în Franța
Și altul — adoptiv — în România*

Acteon

O teză reușită!

(Schită.)

Agonia trimestrului I se prelungea în mod enervant, forțând elevii la o activitate febrilă: corectări, răspunsuri întârziate, calculări de medii etc...etc. Doar câțiva elevi se plimbau zâmbind radios și superior, astea erau cei cu «situația clară» încheiați la toate materiile.

Eu, din nenorocire nu făceam parte din această ultimă categorie, căci la Fizică (eterna poveste) nu eram încheiat. Aveam un patru la răspuns și un cinci la extemporal. Teza o evitasem în mod constant, îmbolnăvindu-mă totdeauna «subit».

Acum n'o mai puteam amâna deloc. De aceeași părere era și profesorul care îmi spune:

— Ei dom'le, ce faci cu teza aceea? N'o putem amâna la infinit. După masă vii și dai lucrarea în cancelarie!

Acu-i acu! Eu țineam morțis să trec și de acest ultim hop, mai cu seamă că mă și laudasem prin toate părțile trâmbițând plăcutul refren: «N'am căzut la nimic».

De evitat nu mai puteam. Am recurs deci la ultimul mijloc ce-mi mai rămăsese. O ștersei dela ultimele două ore plecând acasă, în speranța că o să refac tot materialul până după amiazi. Intradevăr reușii să repet câte ceva, așa că după amiazi mă prezentai la liceu plin de speranțe și invocând ajutorul lui Dumnezeu. Profesorul sosi la câteva minute după mine și mă introduse într'un mic birou alăturat cancelariei. Mă așezai la o masă pe care se aflau răvășite o mulțime de «caiete pentru lucrări» vechi din anii trecuți.

Îmi caligrafiai numele pe caiet și așteptai emoționat.

— «Legile pendulului și aplicări» răzună vocea rigidă a profesorului. Îmi veni să țip de bucurie. Același subiect ca la extemporal pe care luasem cinci cu toate că nu fusesem pregătit de loc. Acu o să iau cu siguranță un șase sau un șapte. Îmi compusei repede o mină nenorocită, pentru că nu cumva să observe profesorul satisfacția mea și să-mi schimbe subiectul.

Ei! să mă pun atent pe lucru. Profesorul se așeză pe un scaun la o depărtare considerabilă de mine și începu să cetească liniștit un ziar.

Înainte de a începe îmi aruncai ochii pe masă. Un caiet vechi de teză zăcea în imediata mea apropiere.

«Caiet de lucrări la Fizică».

PETRU MUREȘAN, cl. VIII.

citii eu indiferent. Avui un moment de curiozitate fatală, deschisei caietul aruncându-mi ochii pe lucrarea fericitului absolvent Mureșan, de care îmi adusei aminte că terminase cu vreo doi ani înainte. Un scris regulat, frumos și o mulțime de formule complicate, complet necunoscute mie. Ei ăsta o fi fost un fizician de forță, mă gândii eu privind admirativ. Întâmplarea făcu să-mi arunc ochii pe titlu.

«Legile pendulului și aplicări». Un val de sânge îmi năvăli în obraz. Lucrarea pe care o promisem și eu. Inchisei repede caietul și fără să mă gândesc mult îl pusei pe genunchi. Inima îmi bătea viforos. Aruncaii o privire furișe spre profesor. Era adâncit într'un articol și părea că-mi ignorează complet prezența.

Deschisei pentru a doua oară atent caietul, binecuvântând în gând pe necunoscutul amic Mureșan. Incepui să copiez febril. Legile și formulele se așterneau pe caietul meu cu o rapiditate extraordinară. Prin creier îmi zbârnâiau o mulțime de idei foarte plăcute. Acum am ocazia să fac și eu o lucrare reușită la Fizică. Dar ceva mai principal, îmi pot face o medie pe trimestrul I, care să mă asigure pe tot anul. De patru ani de când învăț Fizică, am căzut totdeauna cu o regularitate «demnă de un realist». Ce-o să se mai mire și profesorul. Să nu cumva să mă prindă.

Paginile se umpleau repede. Scrisesem vreo cinci pagini.

— Ei dă lucrarea aici! Ai scris destul!

Vocea profesorului mă readuse la realitate, îngrozindu-mă. Dar răsufilai imediat ușurat. N'a observat nimic. Inchisei repede ambele caiete și îl întinsei pe al meu, Domnului Profesor zicând:

— N'am terminat Dom'le profesor, mai aveam câteva rânduri de scris.

— Nu face nimic, se observă din primele rânduri dacă ai învățat, îmi răspunse profesorul depărtându-se. Mă îmbrăcai fericit zâmbind. Totuși păcătoasa de curiozitate nu mă lăsă nici de data aceasta în pace.

Cum o fi terminat iubitul și binecuvântatul Mureșan? Răsfoii repede caietul. După ultimele rânduri zăcea un 3 (trei) apăsător și o semnătură indescifrabilă. Rămăsei cu gura căscată în timp ce pe frunte simțeam o nădușeală rece.

Ieșii uluit afară, uitând chiar să salut pe profesor.

Privii aiurit spre un tablou ce se afla chiar în fața ochilor mei.

«Absolvenții anului școlar»

1929—30

sub fotografia profesorului meu de fizică, era fotografia unui absolvent care mă privea rânjind ironic.

PETRU MUREȘAN

Simpaticul absolvent Mureșan se bucură de o nouă ploaie de «binecuvântări» din partea mea.

CORNEL ARDELEAN cl. VIII-a

Lacrimi

(Schiță)

Il văd... Bătrân, cu barba albă, purtând cu destulă tărie povara celor câteva decenii de ani, cari n'au reușit să-l încovoae.

Cu ochii vii și destul de pătrunzători încă, privește cu plină satisfacție trecutul, ne pregetând a căuta să pătrundă vâlul care ascunde viitorul cu atâta duritate... Mulțumit pășește în drumul vieții, care i-a pus cununa mulțămirii peste lanțul necazurilor învinse... E un bătrân care împune, și care deșteaptă dorința de a pătrunde în suflet

Cine n'ar dori să prindă măcar ceva din taina unui bătrân ca acesta ? !

.....
O zi frumoasă dintr'un început de Aprilie mi-a dat posibilitatea să-i prind o latură din taină...

Intr'o atmosferă plină de liniște, stăteam de vorbă :

Bătrânul se întrecea cu tovarășa vieții și singura-i fiică, în a ne povesti — celui mai mic fecior și mie — cum pe o noapte cu lună a fost trezit din somn de vizita neașteptată a celui mare dintre copiii-i dragi.

— «Pe Tăsică nu-l mai văzusem dinnainte de războiu și nici vești nu ne prea trimitea... Ne cam îngrija, când ne-am pomenit cu ei — (Tăsică e familist) — cu automobilul; veneau tocmai dela Sibiu...

Poate să fi fost ceasurile trei noaptea când au sosit». Și aici amănuntele încep a veni din cele trei părți...

Bătrâna susținea că micuții dormiau ; fiică-sa : «Nu, ... Alice era deșteaptă. Am auzit-o cu când a întrebat pe Tăsică dacă au ajuns.

Bătrânul intervine cu spiritul-i împăciuitor: «Ei!... erau adormiți când au sosit, dar Alice s'a deșteptat când s'a oprit automobilul, ... și continuă a povesti.

Cu câtă căldură și cu ce dragălaşenie de amănunte e redată scena revederii?!... Retrăesc toți acele clipe și eu străinul nu mă pot opri de a nu mă împărtăși din bucuria lor.

Târziu bătrânul se oprește cu ochii în van. La ce gândește??... Se vede poate bărbat tânăr, alintându-și odraslele cari-i întind mânuțele găngurind? Sau poate recapitulează trecutul sacrificat dragostei de copii? Nu știu;... îl privesc cu nesaț și nu mă mir deloc când prind două lacrimi, mari și limpezi ca două boabe de mărgăritar, ce isvorăsc de subt genele bătrânului și se rostogolesc pe obraji, pe cari chiar trecutul i-a respectat, neîndrăznind să sape urme prea adânci.

Lacrimi de dragoste adâncă, pornite din cele mai intime cute ale inimii unui tată iubitor de fii.

Și acum nu mă pot opri a zice.

Fericiți părinți, fericiți copii.

Tufeni, 28 XII. 1938.

DAN M. CREANGĂ cl. VI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fraternitate

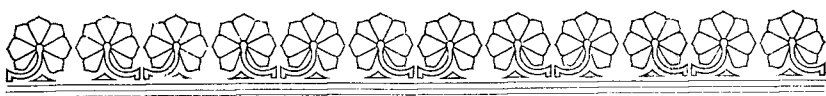
*Imi ești tu singur frate'n suferințe
Ne leagă doar acelaș gând, nu sânge.
Aceeși soartă sufletul ni-o plânge
Aceleași doruri, lacrimi și credințe.*

*Pe drumul vieții mergem împreună
Acelaș fir ne leagă tinerețea
Ne sapă-aceși brazdă și tristețea
Pe-obraji supți de chin și voie bună.*

*Și-apoi, pe-aceeași cale'ncet mergând
Și inima ne bate-un ritm mai iute.
Ne'mbrățișăm deasupra unui gând,*

*Și două suflete 'ntre mii și sute
Iși simt apropierea, așteptând
O clipă a cunoașterii ne-vrute.*

ANDREI VEXLER

Primăvara

După simfonia albă și gravă a iernii orchestra naturii își pregătea instrumentele pentru liedurile de dragoste ale primăverii.

Melodia dulce a zefirului mișcă crengile abia înfrunzite și leagănă pomii înfloriți cu sunet cald de flaut și voios c'a scăpat de sub suflarea de ghiață a iernii. Pădurea a reînceput a-și cânta vechea dar totuși veșnic tânără doină cu care își adormea odinioară haiducii și care cântă vitejiile străvechi ale neamului.

Șipotul isvoarelor răcoroase scăpate din cușca de ghiață se aud iarăși încet, misterioase în sunete dulci de picolino pe pe când valurile viuoase ale râului duc ultimele rămășițe ale iernii.

Pământul scăpat de împărăteasca-recea hlamidă a zăpezii îmbracă costumul verde și cald al veseliei și al tinereții.

În picuri mari de sevă gălgâie pretutindeni viața, tinerețea, veselia.

Un greere își cearcă strunele, pe când licuricii își pregătesc felinarele.

În aer, ciocârlia și-a început concertul dedicându-l soarelui. Vrăbiile gureșe țopăiesc pe garduri, iar rândunelele revenite din alte țări, lucrează ciripind la refacerea cuibului.

O privighetoare își cheamă perechea în triluri duios pe o salcie plângătoare ale cărei ramuri încrețesc oglinda tremurătoare și clară a apei.

Pe câmpie, mii de fluturi sboară perechi și sburdă din floare în floare, legănați pe aripa vântului-ei înșiși flori sburătoare pe ale căror petale natura și-a vărsat paleta cu culori.

Iar gândacii Domnului, ca minorosițele smerite, își întind aripile la soare închinându-se.

Tot aerul e plin de miresme. Florile își trimit parfumurile îmbătătoare în văzduh și peste tot miroase a pământ jilav, umed, proaspăt.

Viorica gingașa urmașe a ghiocelului, atrage prin frumusețea ei curată ca lacrima, pe când lilieci înmiresmează aerul, iar număuita albastre ca cerul împetrișează malurile șipotelor cristaline.

Și pentru ca toate acestea să apară și mai frumoase prin contrast, natura trage perdeaua norilor ascunzând soarele, lăsând vântul — arier-garda iernii — să-și mai vuiască sinistru simfonia de violocel acompaniat de răpăitul de tamburină al ploii, ca apoi liedul primăverii reînceput să pară mai frumos, mai armonios, apa izvoarelor să pară mai clară, vuietul pădurii mai dulce, împetrișarea de culori a florilor și a fluturilor mai plăcută ochilor, iar soarele mai luminos, mai dătător de viață, mai plin de tinerețe...

VIOREL

Sub teroarea necunoscutului...

— Schiță —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Când intra încet, pășind fără sgomot, în dormitorul cu ferestrele larg deschise — porți de intrare ale frământării sgomotoase din oraș, în liniștea, adesea, cu forța menținută în largă încăpere a internatului de băeți — Vladimir Bontea, își umfla pieptul să pătrundă adânc mireasma florilor de tei — omagiul primăverii dăruit parcului din față — și își ascuția urechea să prindă sgomotul sforăielilor, celor ce nu împărtășiau febra pregătirilor pentru examenul final.

Câțiva dintr'a opta, erau ultimii ce intrau să se culce, după ce ochii refuzau să fixeze literile negre și capul se supunea prea conștiincios legii gravitației terestre.

Din primele seri, de când se culcau mai târziu, învățaseră un lucru: să restabilească liniștea în dormitor, înlăturând neplăcutul cor de sforăeli și horăituri. Asta o făceau, ca să evite și chinul de a te scula din pat să mergi printre lăzi, să dibuești și să afli pe cel ce nu te lasă să dormi. Pățania lui Ilie Bileriu îi învăță acest lucru.

Indată după Paști, într'o seară după ce pregătise matematicile împreună cu alți colegi, veni să se culce. După câteva momente, foarte enervat, se sculă și se îndreptă furios spre cel ce sforăia dus. Dormitorul răsună atunci, de o isbitură puternică.

— Auuu!

— Ce-i mă Ilie, întreabă Bontea ridicat în cot.

— Tare m'am lovit la glesne, răspunse dureros Bileriu. Și asta din pricina zăpăcitului ce sforăia ca un cazan.

Câte odată se întâmpla ca după o bătaie de cap, de câteva ceasuri, când frazele lui Tit Liviu, abia vroiau să permită înțelegerea textului latin, scoși din fire, diligenții preparatori ai ultimului an de liceu, să pocnească pe unul sau altul înscris mutual în asociația concertiştilor sforăitori.

Cel care încasa mai mult, «pă chestia asta», era Petre Vâlceanu dintr'a cincea, care se și plângea colegilor că «nuse face să-l terorizeze pe el pentru o nimica toată, pentru un fleac».

Nu rari au fost nopțile, când Vâlceanu era silit să înceteze de a sforăi, căci trezirea forțată, era provocată de durerea unei trageri de păr, unei strângeri de nas. Se ridică într'un cot și cu mutra elevului, pe care profesorul îl prinde de umăr la teză și-i poruncește marțial «Scoate cartea! De ce copiezi?», Vâlceanu se uită împrejur buimăcit de somn și murmura ceva neînțeles.

Intr'o zi, sătul de atâtea neplăceri, puse la cale o reacțiune contra celui ce-l năcăjea, împreună cu colegul său G. Măcin.

— Înțelegi Măcine, că i-am spus pedagogului și știi ce mi-a spus?

— Ce?

— Că... am visat poate! Și i-am spus că, mai de multe ori mi s'a întâmplat și n'a vrut să mă creadă, completă Vâlceanu, dezolat.

— Bine că nu te-a făcut lunatic!

— Asta-mi mai lipsea!

— Să știi că-i interesantă afacerea. Mie de ce nu mi se întâmplă oare?

— Apoi vezi, aici vreau să ajung. Mi-a spus unul dintr'o opta, că horăiesc prea tare în somn și-i conturb pe ceice rămân să invețe și poate deaceea ei se răzbună pe mine și nu numai atât, da-și bat joc de mine! Înțelegi tu Măcine?

— Cum să nu! Și ce vrei să faci?

— Uite ce! M'am gândit, să pun mâna pe cel cu pricina. Pe tine, te rog să m'ajuti, că stai lângă mine. O să veghem până viu ei în dormitor. Când vor intra, eu mă fac că horăiesc tare. Tu ai să fii treaz și când s'atinge vreunul de mine, sărim pe el și-l aranjăm.

— Bine mă, da-s dintr'a opta.

— Fie! Ce-mi pasă! Nu-s eu destul de puternic și tu destul de mare, voi să termine Vălceanu.

* * *

Seara următoare, pela 10, pedagogul intră cu o lanternă, pentru control în dormitor. Măcin și Vălceanu erau treji. Când ușa se deschise incet și lumina de pe coridor năvăli înăuntru, Vălceanu horăia strașnic. Pașii pedagogului se îndreptară spre el și lumina lanternei — sbiciu de impletituri imagine — îi izbi fața lui Petre care, instinctiv deschise ochii cu surprindere.

— Mă, ce faci așa sgomot?

— Dormeam, dom'pedagog.

— Cum dormiai, dacă nici ochii nu-ți erau inchiși.

— Lumina asta tare mi i-a deschis.

— Nu ți i-a deschis, căci așa erau.

— Ba serios vă spun că dormiam, chiar adânc și sforăiam tare, ripostă naiv Vălceanu.

— De unde stii, dacă dormiai dus?

— . . . !?

— Să nu te mai prind, c'o pătești! . . .

Dupăce plecă, Petre se întoarse la Măcin:

— Ai auzit camarade? Ghinion, dar . . . și noroc în același timp. Gândește-te că era să sar la el. Bine că am scăpat cu atât și nu m'a 'mpins păcatul să mă reped, că cine știe ce se 'ntâmpla!

.
 În una din nopțile săptămânii următoare, Marian dintr'a opta reală, dupăce-și bătu capul, cu deslegarea unei probleme dificile, intră în dormitor, să se culce.

Auzind pe Vălceanu horăind — erau 12 și un sfert — se îndreptă furios spre el, dornic să aibă măcar acum liniște deplină, dar se împiedecă într'o ladă și vânătaia nou-născută, făcu să-și reverse mânia, asupra celui ce sforăia, fără să simtă ce i se pregătește.

Il înșfăcă puternic de pâr și în acelaș timp dormitorul răsună de lovitura ce i-o aplicase.

Neplăcut deșteptat, Vălceanu se ridică încă somnuros și rosti mâniaș:

— Tii! . . . Bată-te pustia de netrebnic! Apoi întorcându-se spre prietenul său:

— Măcineee! . . Ia scoală-te! . . Auzi!?. Striga împins de durere cât și de dorința de a răzbuna acest act.

Dupăce-l scutură puțin, Măcin dete semne de adâncă înțelegere față de nenorocirea bunului său amic și credincios legământului, într'un avânt puternic, dar și speriat în acelaș timp cu glasul «forte» a lui Petre și zăpăcit de smucitura bruscă, sări dintr'odată repezindu-se însă spre Vâlceanu care îi sta înainte.

Nu și-a dat seama prin intunec, asupra cui se năpustește, ci căutând a-și îndeplini conștiincios promisiunea făcută lui Vâlceanu, încercă îndată să intre în acțiune.

Dar tunetul glasului bietului Vâlceanu, speriat de această neașteptată întorsătură, îl trezi pe Măcin și-i paraliză avântul:

— Ce te-avânți așa la mine? Nu vezi că-s eu!? Ori ești lunatic? Măcin sta, stâlp de piatră, neînțelegând nimic din cece se petrecea. Numai după câteva momente putu să-l întrebe:

— Tu ești Vâlcene?

— Ba, bine că nu-i frate-meu, deșteptule! Mă, trezește-te barem, dacă nu înțelegi că ți-e mai bine să te culci ca să dormi cel puțin, dacă nu poți fi «deștept»,—încearca eu să mă mângâiu de supărarea căderii în groapa ce-o pregătisem altora, — cu spirite a căror gust n'avea cine să-le savureze; căci prietenul meu căzu din nou în brațele aceluiași Morfeu, din care fu smuls pe o clipă fără să știe pentru ce, dar chiar fără să 'nțeleagă nimic din supărarea mea de-a doua zi: Nu-și aducea aminte de nimic din cele ce «făcuse» deșteptat pe o clipă.

Dar de atunci nu mă mai amestec în treburile altora, nici în ale celor ce sforăe, nici acelor ce nu pot dormi de sforăielile lor, mai ales că din partea mea, pot da și cu tunul după ce am pus capul pe pernă . . .

GH. BULGĂR

Epigramă

*Disperatului poet autor al speratei
poezii: «Nu mai sunt al meu»*

*N'ai ce dispera amice,
Cazul tău e-un caz ușor:
Medicina, azi salvează
Și pe cei ce «nu-s ai lor» . . .*

Acteon

Omnia vanitas

. . . De-atâtea ori,
 Cu sufletul pătruns de razele speranței
 Și-acelaș vag îndemn spre tot-mai-bine,
 Am alergat în calea-atâtor idealuri.,
 Prin spini

— drept flori —
 și prin ruini. . .

Nepăsător în sbuciumul de valuri,
 Râzând de tot, de lume,
 de-adevăruri
 și de mine, —

Am pribegit prin alte lumi feerici
 C'un strop de sânge'n fruntea-mi obosită,
 Și'n inima-mi sdrobotă

Cu-acelaș crez, cu-acelaș dor
 cu-acelaș van amar

de lumea rea ce mă'nconjoară.

— Doar năzuințe ce-azi mă înfioară! . . .

. . . De-atâtea ori,

Am alergat în calea-atâtor idealuri,
 Întâmpinând prăpăstii în sbuciumul de valuri!
 Dar în zadar. . .

Și-mi trec fiori

Căci într'al vieții-mi drum

S'a stins — drept călăuză — orice far. . .

.....
 . . . Mă simt atât de slab, atât de rece,

Ca'ntr'un cavou de ghiață

în mijlocul acestei lumi,-sumbră ceață. . .

Și-aș vrea mereu să plece

Cel ce mă ține-atât de strâns legat de ea. . .

. . . Și-acum

Dece să plâng când e zadarnic totul?

Dece să sper când totu-i trecător? . . .

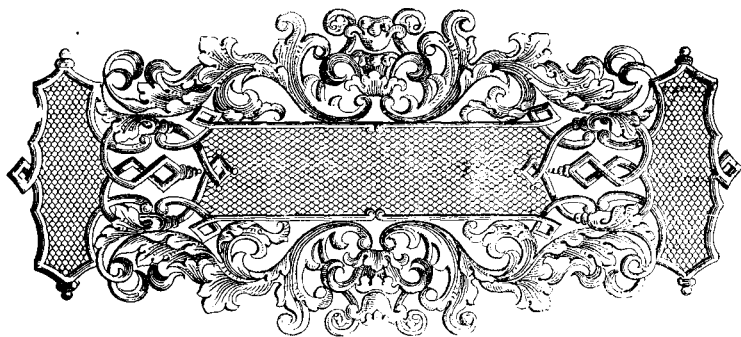
De-a fost odată, — astăzi nu mai este,

În drumul meu, — un pribeag călător. . .

. . . Acelaș trist refren îl aud doar șoptindu-mi:

. . . Deșertăciunea deșertăciunelor e ce este . . .

VLADIMIR V. DRIMBA, cl. V-a

Isaia dănțuiește

De multe ori peripețiile peste cari trecem în viață ni se par fără nici o importanță, sau în orice caz contează foarte puțin. Nu este tocmai așa. Fapte ne'nsemnate, pe cari le socotim nedemne de a ocupa chiar cel mai mic loc în memoria noastră sunt de multe ori de o importanță capitală, nu numai pentru individ, ci pentru o întreagă generație de oameni. Când aud spunându-se că faptul cutare n'are nici-o importanță, îmi vine în minte totdeauna o întâmplare a bunicului pe care mi-a povestit-o de multe ori, însă abia acum îmi dau seamă de marele rol pe care-l joacă într'adevăr micile accidente în viața individului. Fiindcă așa-e interesantă, o descriu așa cum mi-a spus-o el, întâmplarea petrecută prin anul Domnului 1872.

.

Auzi tu femeie că popa Băcilă nu vrea să ne îngroape fata. A zis că nu mai vrea să aibă scârbă cu protopopeasa din Baie, care s'a jurat de două ori că l-a spune Vlădicului că se amestecă în eclejia bărbatu-s'o și îi încasează stoalele. Nu mi ar fi ciudă, dac'ar veni tot a treia săptămână cum ni-e tocmeala dar îi văd fața doar de două ori la an: la Paști și la Crăciun. Apoi să-l aducem din Baie, să dăm două sute la trăsură și șapte sute lui, oricum e mult. Apoi mai ales când nu ai de unde-i pune. Dela cine să mă împrumut? Dela o lume care ca și noi abia trăiește de pe o zi pe alta.

Gândești că-i bătaia lui Dumnezeu, nu mai dăm de gang de o lună. Măine nici nu mai mergem la șit că n'au cu ce ne plăti.

Lasă, Văsălică, c'om îngropa-o cu cantorul Boabici și când va veni Trufașu, i-om face deslegarea.

— Da! Da nu-i acasă, s'a dus la Firiza să-și caute de lucru.

— Știi ce femei, om îngropa-o cu băieții dela școală. Cei mai mărișori cântă în strană și pe la înmormântări. Cea a Mureșanului cântă tare bine. Popa Băcilă a zis că l-ar face popă în locul lui, i-ar da pe Marița pe fata cea mai mică, de l-ar putea ajuta și tată s'o cât de cât.

Astfel vorbiră Vasile Roșu, un miner din Valea Borcutului, bogata comună în mine de aur din jurul Băii-Mari. Om cu familie nu prea mare, dar greu de ținut, când nu mai era aur la galeria «Micșa.

Era într'o zi frumoasă de primăvară când îi murise fetița Mărioară, abia de câteva săptămâni.

Era a treia pe care trebuia s'o înmormânteze. Vasile Roșu veni la școală, vorbi cu preotul Băcilă, care era dascăl pe Vale și preot la Băita, să mă lase pe mine și încă pe câțiva să-i înmormântăm fetița. Se mai plânse preotului cât de rău le merge lucru negăsind aur nici atât cu cât să-i plătească. Ușa fiind deschisă, înțelesei, despre ce este vorba și strigai cu putere băieților să tacă, pentru a putea auzi mai bine. Sufletul mi se învioră, iar inima-mi pulsa cu putere trimițând sânge cald în obraji și în tâmpile, unde îl simțiam pulsând ca un ceasornic. Fredonăm deja vesel. «Cu sufletele dreptilor» . . . când auzii vocea învățătorului.

— Liviu Mureșan, vino încoace!

Suflarea ni se opri, alergai în pas alergător spre ușe. Era cât p'aci să cad împiedecându-mă într'o bancă. Ajuns afară, salutai pe minierul Roșu care cu capul gol, cu părul încălțit și cu fața palidă, părea mai mult stafie decât om. Imi răspunse, dupăce tuși odată adânc: Noroc bun.

— Ascultă Liviu, îmi zise preotul, ai ști tu să înmormin-tezi copila baciului Roșu?

— Cum să nu! Din carte e ușor. Urmărești ecteniile ce le zice preotul și le cânti pe cele următoare după «cantorul».

— Ei bine, dar nu este preot.

— Atunci e mai ușor: le cânti pe toate.

— Nu așa. Îmi zise zâmbind. Cântă numai ecteniile urmate după «cantorul» Înțelegi?

— Da!

— Tu mai știi în clasă băieți cari cântă bine?

— Da! Goja Alexandru știe să cânte foarte bine. Tatăl său a fost sfânt și a umblat cu el pela înmormântări.

— Bine. Chiamă-l și pe el.

— Intrați de pe coridor în sală și strigai cu o voce tare și plină de bucurie.

— Goja, vino

— Il așteptai în ușă și îi spusei marele eveniment.

Ne prezentarăm amândoi preotului.

— După masă, cam pe la ora două mergeți la biserică, luați «Eucologiul» și luminări și pe la trei începeți. Băgați de seamă, eu plec astăzi la Baița, nu cumva să mă faceți de rușine.

Plecarăm bucuroși în clasă și ne făceam planuri asupra înmormântării. Ne înțeleseserăm să cântăm cu rându și să mă lase să cânt eu «Cu sufletele dreptilor» chiar dacă nu mi ar fi rândul. Dela ora zece până la douăsprezece, ce-am ieșit, mi s'a părut o săptămână. Mă gandeam cum o să stau cu «Eucologiul» în mână, privindu-mă toți din toate părțile, uitându-mă din când în când la Marița popii care mă va privi cu admirație. Mă hotărâii să chem pe Mama și pe Tata să se convingă că sunt un cantor căruia îi lipsește doar diploma.

Mă dusei de data aceasta direct acasă.

Povestii mamei cu mare amănunt importantul eveniment. O rugai să-mi servească masa mai degrabă și să-mi dea voie să'mbrac hainele cele noi. Mama mă privi cu un zâmbet de fericire și cu oarecare admirație, cel puțin așa credeam eu. Imi implini dorințele fără cea mai mică opunere spunându-mi doar să bag seama să nu-mi înnoieze hainele. Mâncai în grabă, înghițând mai mult.

— După aceasta, îmi imbrăcai hainele cele noi, căutând să le aranjez cât mai bine.

Cerui Mamei să-mi dea o cravată neagră din ale tatii pe care încercai zadarnic s'o potrivesc.

Pentru mine n'avea mare importanță, când mă gandeam însă că o să fie la înmormântare și Marița popii, rugai pe Mama să mi-o lege cât mai frumos.

— După-ce-mi aranjă Mama cravata, luai o carte, mă așezai înaintea oglinzii și începui să cânt. Eram minunat. Cravata neagră era ceva foarte potrivit pentru un cantor ca mine. Nu era nici ora unu și fusei deja la biserică. Mersei la strană, luai Eucologiul pe care-l pusei țanțoș subsuoară. Luai apoi patru luminări mari și le legai cu câte o panglică albă și ieșii.

Plecai la casa lui Roșu, care era aproape de biserică. Nu sosise încă nimeni. Era abia unu și jumătate. Aici un om făcea cosciugul pentru mica fetiță și era abia pe la început. Mă oferii să-i ajut. Luai o pensulă și începui să vopsesc acoperișul cu o vopsea bună ce se afla într'un vas de tinichea.

Începeau acum să vină băieți și fete. Se uitau la mine cu mirare cum întindeam cu pensula vopseaua pe scândura de brad. Li priveam foarte mândru, făcând mișcări cu pensula ca și un adevărat maestru vopsitor. Deodată, prin o mișcare greșită, voind să scot pensula din vasul de tinichea, ce se găsea pe o masă în lemnărie, îl răsturnai. Vopseaua curse pe hainele mele cele noi, înnegrindu-mi toată partea dinainte a vestonului, până și cravata mi se împregnă cu vopsea. Fața mi se făcu roșie și începu să ardă; sângele îmi svăcnea în tâmplă, cât p'aci să le spargă. Lumea începu să rătă pe'nfundate. Stăteam ca un stâlp încremenit fără a putea scoate o vorbă. Imi veni să plâng de rușine ce-mi era, dar muscându-mi buzele, mă reținui. O durere și mai mare îmi copleși sufletul, când văzui pe Marița popii că-și prinde gura cu mâna să nu isbucnească în hohote.

O crezui cu un suflet mai bun.

Plecai furios la un ciubăr pus pentru apă de ploaie într'un colț de casă, sub strașină și încercai să spăl vopseaua. Dar în loc de a mă curați, mă murdării mai tare. Vopseaua îndată pătrunse în haine. Părea că sunt cu păcură. Mă gandii să merg acasă să mă schimb. Era prea de parte și tremuram de Mama.

Intrai în lemnărie și închisei ușa, privind doar prin crăpăturile dela ușă. Mă gândeam cum o să rătă lumea de mine. Când mă gândeam însă, cum o să rătă Marița popii, mă apuca o groază că înaintea unei mari umiliri pe care-o prevezi.

Deodată auzii vocea omului care lucra la coșciug.

— Vezi ce ai făcut, te-ai murdărit pe haine și ai vărsat și vopseaua, în lipsa căruia cosciugul rămânea vopsit numai în parte.

Ce-mi păsa mie! Eu mă gândeam numai cum o să rătă Marița popii de mine.

Sosise deja Goja. Aduse cu el cădelnița și un pachet de tămâie. Nu îndrăsneam să ies între copii, privind-i cu coada ochiului mânios, văzând că sunt așa de mulți.

După ce mica copilă fu așezată în cosciug, Vasile Roșu mă căută să-mi spună să începem. Omul care făcuse cosciugul îi spune că sunt în lemnărie și mi-e rușine să ies, fiind murdar pe haine. Auzii totul.

Imi era frică că o să vină să deschidă ușa dela lemnărie și apărând ca un comic la teatru, în momentul când se ridică cortina, o să râdă toată lumea de mine. Așa s'a și întâmplat. Atâta numai că râdeau pe'nfundate. Era doar înmormântare. Cu capul plecat ca un condamnat trecui printre copii. Deodată dădui cu ochii de Marița care se strâmba de râsul reținut, ascunzându-se în dosul unei fete mai înaltă cu ceva decât ea. Imi veni să mă reped la ea s'o prind de plete... Ce lume rea. Să râdă la îngropare. Simțeam că mă prăbușesc, aveam impresia că inima îmi rupsese o coastă și că una din tâmple mi-a plesnit. Imi veni să fug, să las înmormântarea. Nu se poate, sunt doar cantor. Prinsei puțin curaj. Pornii brusc cu capul plecat și cu buza între dinți, spre intrare.

Ajuns în casă, luai «Eucologiul» îl deschisei la Rânduiala înmormântării, îi spusei lui Goja să înceapă el și-o să cânt eu «Cu sufletele dreptilor»... numai dacă îmi va veni mie rândul. După ce rosti Tatăl Nostru și Preasfântă Treime, făcu semn să scoată cosciugul afară. Luai lumânările pe cari le adusei și le dădui aprinse la patru băeți pe cari îi așezai în patru colțuri ale cosciugului.

Inmormântarea era deja în toi, mergea foarte bine ; prinsei curaj, văzând că nu râdea nimeni. Nici chiar Marița, care se liniștise. Râdeau de mine numai copiii întârziați. Nu mă interesa. Bine că nu râdea Marița. Deodată citesc : se cădelnițează. În timp ce Goja își citea ectenia, șoptii la urechea unui copil să pună jar și tămâie în cădelniță și să mi-o aducă. Baci Roșu stătea lângă cosciug, împreună cu familia, nu prea întristați, privindu-ne din când în când zâmbind.

Sosise băiatul cu cădelnița, lăsând în urmă un nor de fum. Luai cădelnița și începui să cădesc în jurul cosciugului.

Copiii se dădeau în laturi, făcându-și cruci.

Imi păru nespus de rău că afară de familia baciului Roșu, din care făcea parte bunica și străbunica micii copile, toți erau copii. Să fi văzut pe oamenii în vârstă închinându-se și făcându-și cruce când voiu cădi spre ei! Baci Roșu, mă privi cu un zâmbet care-mi dete curaj. Mă vedeam deja preot îmbrăcat în odăjdii, cădind în biserică, toată lumea închinându-se înaintea mea. Atunci, plin de mândrie, căutai cu ochii pe Marița.

Nu știu cum mi se închise cartea. Deodată Goja terminând, mă ghionti să încep. Deschisei cartea încurcat și începui : Isaia dănțuiește...

Fața mi-se făcu roșie așteptându-mă la un răs sgomotos, citind deasupra paginii între liniile roșii «Rânduiala cununiei». Par'că-mi plesnise și a doua tâmplă. Goja îmi arată ceva cu degetul în cartea lui, răsând. Știam eu ce este, dar nu puteam întrerupe, să mă fac de rușine. Atunci privii în lături, zimbea numai baciul Roșu. Chiar și Marița era liniștită.

Ce bine că n'au venit și oameni mai în vârstă la înmormântare!

Înmormântarea o terminarăm într'o jumătate de ceas. Cerui o hârtie, o pusei peste cosciug și luându-l subțioară pornirăm cu toții spre cimitirul dela biserică: Goja urcă mai repede și începu să tragă clopotul.

Urcând dealul dela biserică, am căzut de vreo două ori, dar nu m'a observat nimeni, fiindcă n'a răs nimeni. Ajunși la cimitir, mai trebui să așteptăm câteva minute, groapa nefiind chiar gata. Dupăce groapa fu terminată, mă coborii în ea și așezai cosciugul pe care ni-l dădu de sus Goja. Ieșind din groapă, luarăm lopețile și începurăm să tragem lutul, când groapașul ne spuse. Uite, mă băieți, l-ați pus cu picioarele spre răsărit și nu cu capul. Tot mă făcui roșu, aveam impresia că nu mai exist. Mă uitai înmormurit împrejur.

Deodată privirile mi se încrucișară, cu ale Mariței. Instinctiv sării în groapă, ridicai cu greu cosciugul în jurul căruia era deja pământ ca de o palmă. Il ridicai în sus, încercând să-l întorc singur, când auzii înăuntrul cosciugului o mișcare urmată de un sgomot. Inima mi se opri și respirația mi se făcu imposibilă pentru câteva momente, până când îmi dădui seama că în cosciug s'a mișcat micul cadavru și sunetul a fost produs izbinduse cu capul de scândura dela capul cosciugului.

Ieșii din groapă aproape amețit. Inima care era cât p'aci să nu mai bată, începu să palpitateze cu putere parc' ar fi voit să-și recompenseze oprirea.

Nu mai avui putere să privesc în lături. Nu m'ar fi interesat să fi răs chiar și Marița. Dându-mi seama de cele întâmplăte, mă mai liniștii. După ce se făcu mormântul și crucea fu înfiptă în lutul moale, veni la mine baciul Roșu și mă invita la pomană, spunându-mi că a mers foarte bine. La aceste cuvinte, fui foarte bucuros. Ne duserăm toți ce am avut vr'un rol la aceasta înmormântare, la casa baciului Roșu, la pomană. Pe mine și pe Goja, soția baciului Roșu ne pofți după masă, spunând că acolo e locul cantorilor. A fost cea mai mare satisfacție pentru mine. Imi păru grozav de rău că nu venise și Marița. După ce

am fost așezați cu toți la masă, făcui semn mesenilor să se ridice și începui: Să zicem un Tatăl Nostru pentru sufletul decedatei. Rugăciunea o spusei cu atâta expresie și vioiciune, uitând că sunt pătat pe haine și poate că cineva mai râde de mine. Am uitat c'au răs de mine copiii, îmi trecu și ura ce o aveam față de Marița, Soția baciului Roșu ne puse fiecareia câte un păhărel de țuică 'ndulcită cu zahăr ars. Ținând într'o mână păhărelul mă ridicai și zisei: Să trăiască Dumnezeu pe cel mort și . . . Un râset sgomotos mă făcu sa mă opresc. Imi dădui seama de greșala ce făcusem. Parcă a cazut casa pe mine. Imi păru nespus de bine că lipsește Marița. Rusinat și îmbujorat zisei: Să ierte D-zeu pe cel repausat și să traiască pe baciul Roșu. Pe când voiam să duc păhărelul la gură, il gasii gol. L-am vărsat pe fața de masă, fără să-mi fi dat seama.

Ne serviră apoi «guiaș» și sarmale. Se făcu seară deabi-nelea. Recitai apoi Tatăl Nostru și pomana s'a terminat.

Veni la noi Baci Roșu și ne zise: Bravo băieți, ați făcut o înmormântare ca și niște adevărați cantori și ne dădu fiecareia câte zece bani. Voiam să-i spun că numai e nevoie să-i facă părintele Trufaș deslegarea.

A fost unul dintre cele mai frumoase momente pe care le-am trăit până acum.

Mă vedeam deja preot în locul lui Băcilă, servind frumoasa liturghie a Învierii bătând cu crucea în ușa bisericii și zicând: «Deschideți boieri porțile voastre să intre Impăratul măririi» și cu un mănunchi de busuioc sfînșind Paștile, privindu-mă din strană preoteasa frumoasă și cu mare suflet Marița popii.

S'a vorbit atunci cu mare haz de înmormântarea bunicului chiar și prin comunele din jur.

Toată lumea spunea c'ar fi păcat să nu se facă popă. A fost ajutat de comună în urma acestei înmormântări făcută cu atâta râvnă și suflet și astfel ajunsse preot.

O întâmplare care-ți stârnește râsul, de care au vorbit multă vreme minerii și pe care i-o mai amintesc și astăzi bunicului, a avut o importanță extraordinar de mare.

Dacă nu s'ar fi întâmplat poate ar fi și el mort de vr'un accident de mină sau de tuberculoză. Tata la fel. Iar eu aș tăia în piatră în fundul întunecos și umed al vr'unei mine sau aș împinge căruciorul cu minereu în căutarea aurului pentru alții.

Părul nins și barba albă îi sunt decoruri ale unei vieți, dar sufletul bunicului e același și azi ca și atunci: face cu su-

flet ce e chemat să facă. Sufletele dornice de mângâiere și tărie i se deschid, când îi simt dragostea ca și florile în fața razelor de căldură și lumină ale Soarelui dătător de viață.

Iar oamenii din patru sate adunați pe la înmormântări ca să-i asculte cuvântul dulce de înmoaie și pietrele și să-i audă glasul puternic încă și plăcut de «să plângă și bulgării»; își dau oare seamă de ce pătrunde în inimi și le înmoaie? Pentrucă vine dela inimă, ori ca o compensare a răsului sănătos de copii, neștiutori de greutatea vieții nici de neîndurarea morții, ce-a întovărășit cu o viață de om în urmă drumul Mărioarei Roșu spre cele veșnice ?

AUREL LIVIU BOȚIU, cl. VII

Inserare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Amurg . . .

din nespusa zare, picurii'nserării curg,

Și sărmanul soare

moare . . .

. mare

luna'n cer apare ;

un zefir în foi de teiu, cântă doina'n șoapte, noapte . .

cerul dă naturii: stele sclipitoare,

farmecul pădurii: păsări cântătoare ;

pe cătări umbrite, sus, în spre izvoare,

saltă'n sbor, grăbite, cărduri de mioare.

noapte

gândul meu, acolo, sboară și în șoapte,

cânt'o melodie

vie

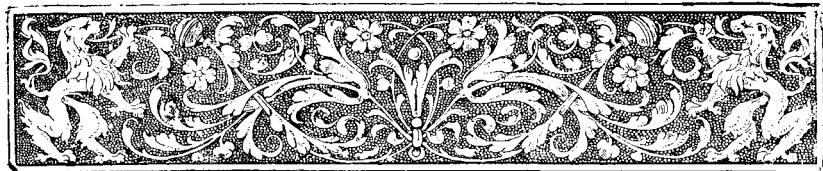
. . . . mie

inima-mi reînvie ;

farmecul cuprinde, toat'a mea simțire

fericire

EUGEN GROZA cl. VIII-a.

Evocarea zilei. 25 Februarie

Răscoala lui Horia

În toamna anului 1784 munții Apuseni s'au înroșit de sânge. Din toate văgăunile munților pe cărări prăpăstioase, în inima codrului, ațâțați de nelegiuirile asupritorilor, Moșii, în frunte cu Horia, Cloșca și Crișan, porneau la luptă cu nădejdea în Dumnezeu și în propriile lor puteri. Dar soarta crudă, care atâta vreme ne-a prigonit, n'a voit nici atunci să ne ajute, căci nu sosise încă ceasul Sfânt al eliberării. Zadarnice au fost toate frământările, căci lanțul robiei n'a putut fi slăbit și nici inima de piatră a stăpânitărilor nu s'a înmuiat. Dimpotrivă, prigoana a fost mai mare și ochii însetați de sânge străluciau de diavolească patimă.

Trădat chiar de ai săi, Horia este prins împreună cu cei doi tovarăși ai săi. Aruncați în temnița din Bălgrad (Alba-Iulia), Crișan se spânzură aici cu curelele dela opinci, iar Horia și Cloșca sunt condamnați la moarte prin frângere cu roata. Astfel în dimineața zilei de 28 Februarie 1785 ei sunt duși în piața Bălgradului unde se ridicase roata. Ungurii adunaseră cu sila de prin satele vecine vreo 6000 de oameni, pentru a le arăta cum sunt pedepsiți acei ce se ridică împotriva stăpânirii Cloșca cel dintâi este zdrobit cu 21 de lovituri de roată murind astfel în chinuri groaznice. A venit apoi rândul lui Horia. Buzele Românilor murmurau cu groază pronunțând numele Crăișorului și ochii lor s'au umplut cu lacrimi, în vreme ce ai Ungurilor râdeau de fericire. Horia a sărutat crucea preotului, apoi a urcat curajos spre crunta mașină — desigur moștenită în tradiția celor ce o folosiau dela șeile lui Atila, sub care se zdrobiau, la fel, trupurile celor mai slabi, de cei mai tari în putere și cruzime. Lovitura roții a fost grozavă, dar Horia, stăpânindu-și durerea, a primit-o fără să crâcnească. Atunci coman-

dantul execuției maiorul Ortmayer, emoționat, a ordonat lovitura decisivă, pentru că un om care privea moartea cu atâta sânge rece nu merita să fie chinuit. Astfel s'a sfârșit Horia, marele Horia, despre care însuși istoricul saso-maghiar Szilagyi Ferencz a spus că întreaga activitate și-a consacrat-o pentru soarta neamului său, pentru ea și-a jertfit vieța, n'a trădat-o niciodată, ci i-a rămas până la sfârșit credincios, chiar și pe eșafod, în fața morții cele mai crâncene“.

Au trecut 154 de ani de atunci! Pentru un suflet slab și îngrat, atâta vreme ar fi însemnat o scufundare până dincolo de limitele extreme ale aducerii aminte. Dar pentru sufletul neamului românesc care în mare parte își datorește întregirea teritorială de azi jertfei acestor eroi, uitarea ar fi tot una cu o profanare.

Horia și Cloșca au fost sdrobiți pe roată de setea de sânge a stăpânilor de până ieri, care nu știau că prin aceasta, odată mai mult, ei sfințiau pământul țării noastre cu sângele nostru, făcându-l mai roditor, mai binecuvântat și mai drag nouă, că ne legau mai mult de el și-l cunoșteau ca al nostru, zidind oseminte românești la temelie țării ce începea să se nască, a noastră și pentru noi, țara de azi, țara de mâine țara de peste veac: România.

Să ne închinăm deci pământului țării Sfințit prin sângele martirilor și să ne împărtășim cu Sfințenie, din sufletul lor, sufletul nostru.

Iar dacă în fața atâtor uneltiri viclene și dușmane ce se ridică din Apus s'ar întâmpla oarecum să avem un moment de slăbiciune ori ezitare, nu va trebui decât să ne coborâm în adâncul sufletului nostru — astfel pregătit — și auzind pocnetul surd și crud al roatei dela Bălgrad ne vom cutremura; nu de teamă, ci de furtuna ce-a răzvrătit sufletul lui Horia

În fața acestui uragan, nimeni nu va avea curajul să se ridice.

L. G.

Unui stângaci

Că ești stângaci de mân' amice
Nu-i nimic de-ai fi de mână:
Numai vezi că lumea zice
C'ai fi și de căpățână!

Just.

La moartea Prof. George Țițeica

Personalitățile de seamă ale unui neam, care-și depun toată munca și priceperea lor pentru știință, pentru școală, pentru înălțarea neamului din care s'au ridicat, prin simțire și cultură, nu apar așa de des și nu sunt prea numeroase. Ele sunt farurile luminoase prin care acel neam se evidențiază în ansamblul popoarelor lumii, în drumul lor ascendent spre cultură și civilizație.

Pentru noi Români, Profesorul George Țițeica este cu drept cuvânt, un asemenea far luminos al culturii noastre naționale. El este pentru noi nu numai savantul cu strălucită reputație ce a depășit de mult granițele țării noastre, este nu numai profesorul cu suflet fără prihană, muncitor neobosit în cele mai diverse opere de cultură, dar el este mai ales nimbul luminos al culturii noastre naționale, una din podoabele cele mai de preț care în ultimele decenii au înfrumusețat viața de cultură a României.

A fost membru și secretar general al celei mai de frunte societăți de cultură, Academia Română, în sânul căreia a lucrat din răputeri pentru cultură.

A fost un muncitor hotărît dar modest ; a fost un spirit ales al neamului ; o fost o personalitate covârșitoare, un titan al culturii naționale lată în cuvinte puține, cine a fost Profesorul George Țițeica.

Cu el s'a stins una din acele ființe alese care onorează o națiune ; căci națiunea română se simte mândră că a avut în sânul ei această strălucită figură.

Deaceea dispariția Profesorului George Țițeica este deplânsă de un neam întreg, care mai avea încă nevoie de brațul și de priceperea lui.

Il vor purta în suflete cei ce privesc cu melancolie înspre orizonturile ideale pe care nu oricui îi este dat să le înțeleagă și cu atât mai puțin să le atingă.

Dar în fața mormântului deschis înainte de vreme al Profesorului George Țițeica, ne plecăm cu smerenie mai ales, noi tineretul țării care-i datorim mult. Alături de lacrimile neamului, pe mormântul lui, a picurat o lacrimă curată și sinceră din ochii noștri pentru îndrumarea cărora el n'a știut ce-i oboseala.

Profesorul George Țițeica s'a stins senin, așa cum a fost o viață întreagă ; s'a stins însă numai ca om, pentru că sufletul său n'a pierit încă și nici nu va putea pieri vreodată. El va rămâne între noi pentru a ne călăuzi și mai departe în adevăratul sens

al vieții, pentru a ne arăta calea cea dreaptă, dela care el nu s'a abătut niciodată și pe care va trebui s'o urmăm pentru binele neamului și-al nostru.

Plecându-ne cu pietate și cu recunoștință în fața mormântului lui, îi aducem, din partea tineretului țării, cel mai bine meritat și mai respectuos omagiu.

VLAD ZĂNESCU

Rostul internatului în viața școlară

Problema tineretului a fost întotdeauna și îndeosebi acum, nu numai la noi ci pretutindeni cea mai importantă problemă din câte se pot pune cu privire la viitorul unui neam. E și firesc să fie așa, fiindcă el este speranța celor de eri și a celor de azi. Tinerețea e ca un fluviu în continuă creștere gata să se risipească în revărsări, dacă nu ar fi mereu îndiguit și îndreptat la matcă. Cu cât această matcă este mai dreaptă cu atât cursul ei este mai normal. În fiuța tânără, sângele este mai cald, svâcnește mai viu, dorurile sunt mai nestăpânite și avânturile mai irezistibile. Nu se poate concepe o continuitate liberă și înfloritoare a unui popor care trăiește numai pentru prezent. Generațiile ce se succed într'un mod imperios trebuie să păstreze o strânsă legătură între ele. Unele sunt rădăcina, altele tulpina și cele din urmă coroana, urmând continuu această rotație pentru fiecare generație. Unei generații nu-i va folosi la nimic seva ce i-a dăruit-o trecutul dacă o va consuma toată în prezent, fără a împărțiși și altora ceva din ea. Ce vreau să zic aci? iată ce:

Trebuie să trăim din hrana trecutului cu ochii la viitor. Taina acestuia să fie neîncetat străpunsă de raza gândurilor noastre.

Cu mare satisfacție constatăm că la noi în țară se activează intens la rezolvarea problemei despre care vorbesc. Înțeleptul nostru Suveran se străduiește să ridice o generație sănătoasă, o generație care să fie „păstrătoarea civilizației occidentului la porțile or entului“.

Intreaga răspundere o au cele două instituții: biserica și școala. Rolul celei dintâi în trecutul nostru istoric este cât se poate de evident. Sub aripa ei ni s'a păstrat patrimoniul nostru sufletesc. Nu i se va putea de nimeni și niciodată contesta acest merit. Școala i-a fost un frate de mare preț. Prima activează, conducând pe om dela naștere până la moarte spre a-l face mai bun, a doua în sensul de a-l face cât mai luminat și disciplinat. Numai prin

coordonarea acestor două activități se poate ajunge la ceea ce se numește o educație integrală. Școala pregătește terenul, iar biserica alege semințele. Ambele se străduiesc să obțină o recoltă cât mai bogată și mai valoroasă. Deci supremul scop al celor două instituții este pregătirea omului virtuos după principiile pedagogice și ale sfintei evanghelii, sau cum am zice altfel: formarea caracterului.

Trebue să recunoaștem că, azi, în România se lucrează cu metode noi și într'un tempo rapid la edificiul sufletesc în care va fi crescut tineretul. Străjeria care la început a fost primită cu răceală, obține rezultate ce înainte ni se păreau imaginare. De ce n'am spune-o? Cartea faptelor ei rămâne încă deschisă.

„Dați-mi caractere!“ spunea Regele Carol I. Dar cine putea să-i dea? Școala desigur; dar cum? numai prin înmagazinarea a tot felul de cunoștințe în mintea elevului? Nu.

Înainte de toate școala trebue să fie o flacăra care luminează, apoi o regulă care disciplinează. Dar lăsată numai în propriile ei puteri, școala nu poate să-și atingă în mod desăvârșit acest dublu scop. Există însă o altă școală care o secondează pe cea propriu zisă și această școală este internatul. El este frățiorul mai mic care ajută și corectează neajunsurile observate. El suplonește rolul părinților, al fraților și al familiei din care elevul s'a desprins pentru câțva timp. El caută să șlefuiască asperitățile deosebite ale atâtor suflete și să înlătore toate obiceiurile și apucăturile urite. El prin regularitatea matematică a programului său zilnic, obișnuiește elevul cu raționalizarea muncii și cu respectarea ordinii în toate, căci altfel o colectivitate nu poate exista sau chiar dacă da, ar avea aspectul de turmă. În internat, copilul învață să păstreze și să administreze mica lui zestre în bună rânduială, pentruca mâine, când va fi student, sau poimâine profesionist, să-și poată menține singur echilibrul, chiar dacă proptele de azi: mama, tata, servitori, etc. nu vor mai fi.

Privit deci internatul din toate punctele de vedere, ar avea o definiție foarte complicată. În rezumat însă putem spune că el este atelierul în care școlarul își face ucenicia vieții. Cu cât activitatea ce se desfășoară într'ânsul este mai conștiințioasă, cu atât absolvenții sunt mai pregătiți pentru orice eventualitate.

Și credem că în strâmtorile vieții, nimeni altul nu are un suport moral mai puternic ca cei crescuți în asemenea internate.

Viața dusă aici este o viață în comun și o viață dusă în comun dezvoltă spiritul de camaraderie și dragoste față de aproapele. Internatul este o școală practică a vieții, un antrenament al acesteia. Și ca o ilustrare a afirmațiilor de mai sus amintesc că-

teva amănunte ale vieții de internat : deșteptarea în fiecare dimineață la aceeași oră ; masa precedată și urmată întotdeauna de rugăciune, după masă silențiul în cadrul acelorași ore, seara la fel, apoi ieșirea în oraș în mod excepțional și nu fără a fi întrebat „unde te duci ?“ „de unde vii ?“ te fac să fii mereu atent și să-ți controlezi fiecare gând, fiecare vorbă, fiecare pas ca să nu cazi cumva în disgrație.

Aceste principii îți intră în sânge într'atâta că nu arareori în vacanțe mă întrebam : „unde mă duc ?“ „de unde viu ?“ Obișnuința devine a doua natură, iar viața însăși se desfășoară după cântecul obișnuinței. Să analizăm acum una dintre dogmele internatului: punctualitatea. Privind mai de aproape această îndatorire ea vrea să fie oglindă fidelă a caracterului. Este o chestiune de cultură socială și de conștiință Oare punctualitatea nu exercită și întărește simțul de cuviință și de credință față de legământul luat și de respectarea cuvântului dat ?

„Punctualitatea este politeța șefilor“ spune o vorbă cunoscută ; iar noi trebuie să spunem : punctualitatea are în sine ceva regesc, fiindcă desvâlue o stăpânire desăvârșită asupra vieții și a împrejurărilor.

Ce concluzii putem trage din cunoașterea acestor câteva principii ale vieții de internat ? În nici-un caz nu putem crede că internatul poate face din oricine orice. El nu poate provoca înfrunzirea unei uscături, poate însă crea un mediu prielnic, în care mugurii să îmbobocească mai viguros.

Călăuzit de aceste adevăruri, azi internatul nostru este după a noastră părere la înălțimea misiunii ce o are, deși i se a ordă numai o parte din atenția ce o merită Pentru o bună parte din lumea din afară, internatul se confundă cu noțiunea de hotel și restaurant, sau o simplă gazdă, care ocrotește timp de nouă luni pe cei lipsiți de posibilități materiale, sau un loc de adăpost pentru cei cari nu sunt din loc, sau în fine un institut de corecție pentru elevii săi.

Puțini își dau seama de menirea lui instructivă și educativă care stă pe primul plan. E adevărat că îngrădește libertatea individuală, dar numai spre a asigura bunul mers al tuturor în cursul anului, iar la sfârșit să se obțină rezultate satisfăcătoare pentru toți. Altfel închipuiți-vă o viță de vie lăsată în voia ei. Ea va încerca să se ridice până la o înălțime oarecare, când lipsită de rezistență se va clătina, va cădea, iar roadele-i vor fi una cu pământul până nu va fi legată pentru a crește dreaptă, frumoasă și aducătoare de

roade. Internatul urmărește ca la despărțire să dăruiască fiecăruia un baston de sprijin pentru viața, la poarta căreia bate.

Sub imboldul acestei convingeri, acea figură de mare proeminență a Bihariei, Nicolae Jiga, însuflețit de sentimentul generozității și de o caldă dragoste de neam și de biserică a săvârșit o faptă care îi va purta cu cinste numele. Iată ce scria el în actul fundațional :

„Eu Nicolae Jiga, aducându-mi aminte de darul Dumnezeesc, după carele cu câteva școli am putut învăța apoi la negustorie a păși și prin binecuvântarea Domnului, cerului și pământului, după osteneala mea, mi-am putut agonisi o avere, deși nu multă, eu în urma mea am pus legătura înaintea Domnului Dumnezeu că pentru acest dumnezeesc dar, dar mare voi face neamului meu și anume tinerimii române de religia greco-orientală care va studia la gimnaziu și Academia din urbea mea, un ajutor de vecie și în foloșul tinerimii acesteia voi face o fundație școlară“.

E frumoasă și mare această faptă a lui Nicolae Jiga: frumoasă prin intenția ei, mare prin realitatea ei pe de o parte, iar pe de altă parte frumoasă și mare prin roadele ce le aduce.

Azi în acest internat se urmărește realizarea ideilor așezate la temelie de către fondator. Cine ar putea să exprime mai multă recunoștință binefăcătorilor noștri decât eu și ceilalți vreo 24 colegi ai mei din toate clasele cari gratuit, sau semigratuit suntem întreținuți aici.

Noi îi vom păstra și recunoștința ce cu prisosință o merită. Ne-a sădit în grădina sufletului nostru fraged sămânța cea mai aleasă : se curăță a virtuților creștine. Cu asemenea merinde vom putea bate cu încredere la ușa maturității, dornici de muncă cinstită și gata ori când să jertfim tot ce avem pentru țară și neam, pentru cruce și steag.

Iată principiile fundamentale ale Internatului Jiga, pe care Domnul Director ni le repetă adeseori căutând să le imprime pe lespede a inimilor noastre. Ele sunt busola de orientare sau călăuza vieții de azi și de mâine :

1. Credință : Cuvântul lui Dumnezeu este cheia dicționarului vieții. Ai încredere în părinții tăi trupești și sufletești.

2. Ordine : Vorba ta, fapta ta, gândul tău și orice obiect să fie la locul său și la timpul cuvenit.

3. Liniște : Nu te lăsa tulburat de întâmplări ci păst-ează-ți calmul și fii bine dispus totdeauna.

4. Modestie : Fii consecvent în virtuți, dar nu te laude cu ele. Umilița este nota specifică a oamenilor mari.

5. Sinceritate: Spune ce gândești Nu umbla cu două fețe. Minciuna e ca râia, adevărul ca diamantul.

6. Perseverență: Teama este mama insuccesului. Prevederea e îngerul păzitor. Suferă, dar mergi înainte că vei reuși.

7. Hotărâre: Chibzuiește, decide și apoi execută fără șovăire.

8. Economie: Nu risipi nici bani, nici timp, nici energie.

9. Dreptate: Ce ție nu-ți place, altuia nu face Dacă ai greșt, repară răul imediat.

10. Moderațiune: Fii măsurat și cumpătat în toate

11. Curățenie: Ai grije și de trup și de suflet și de mediul în care stai, să fie nepătat.

12. Tăcere: Evită conversații zadarnice și nu te ocupa cu fleacuri.

13. Muncă: Lucrează orice cu folos pentru tine și pentru alții.

14. Recunoștință: Fii atent, respectuos și îndatorat față de toți cei binevoitori.

15. Răsplată: Cântărește-ți cu obiectivitate purtarea și după merit așteaptă renumerație sau pedeapsă.

Pe frontispiciul acestui catechism Părintele nostru sufletește a scris deviza: „Mai bine caracter fără cultură, decât cultură fără caracter. Cine știe și poate să le cuprindă pe amândouă este și va fi omul ideal, omul căutat, omul viitorului. Spre această țintă ne îndreptăm și noi pașii aici sub supravegherea celor trimiși nouă de Dumnezeu și aleși de oameni.

ILIE FEIER cl. VIII

Revista revistelor

GÂNDIREA (anul XVIII. Nr. 2, Februarie 1939) excelenta revistă de sub direcția d-lui N. Crainic se menține încă în fruntea publicațiilor periodice pe care le avem.

Ultimul număr e deschis de dl. Ion Petrovici printr'un articol de fond intitulat: „Introducere la critica cunoașterii“.

La toate lucrările de sintetă și de popularizare ale d-lui I. Petrovici, articolul acesta se remarcă prin limpezimea expresiei. În privința aceasta „clasicul nostru filosof“, este fără rival.

Subliniem interesatul articol „Cadrul imitic“ al d-lui Aurelian Cosmoiu.

Dl. Vasile Băncilă — apreciatul eseist — semnează un articol bine susținut: „Un aspect al Ardealului“. Fiindcă această provincie „în geograficul zodiac de semnificații românești ocupă un loc de masivă eminență etnică“, dl. V. Băncilă o admiră. Nu-i poate nimeni contesta Ardealului meritul de a fi fost „cuibul nostru etnic și centrul de iradiere de voire

istorică“. Muntenia și Moldova fiind o „semănătură a Ardealului“ trebuie să înțelegem indiscutabil „această inimă etnică și principală coordonată“. Făcând istorie deci „prin delegație“ (căci altfel nu putea din pricina „statelor orgolioase“ pe care destinul i le-a așezat în preajmă-i), Ardealul era cel mai indicat pentru aceasta ajutat atât de „densitatea lui umană“ cât și de „vitalitatea formei pusă în el“.

Proza estetică în acest număr al Gândirii este reprezentată prin „Beatrice“ a tânărului poet cu largi perspective, Ștefan Baciu. Imagini plastice, metafore admirabile și comparații nimerite impregnează narațiunea fără a-i stânjeni firul. Iată câteva :

„Între timp primăvara se desăvârșea și copacii se colorau într'un verde mustos. Era în aer o tinerețe dărză și solomnă, în vânt era un țipăt al vieții biruitoare și peste întreg orașul un soare galben își arunca aurul“...

„La șosea, numai păsările erau gureșe, agitându-se în preludiile zilei ca niște bulgări vii“.

„Era în aer o bătaie de colori și de umbre, o fantastică învâlmășeală de ingeri și gnomi... Soarele care se ducea să moară topise aurul sufletelor noastre“...

Și în acest număr poezia e o adevărată mândrie a Gândirii

Domnii G. Gregorian și D. Ciurezu semnează versuri admirabile întru totul „gândiriste“.

Dl. Virgil Zaboroschi-Florea ne prezintă două poezii reușite : „Țărani“ și „Puterea întunerecului“.

Subliniem apoi „Pastel“ și „Tipar de lumină și pământ“ de d-lui Gh. Bumbăști,

„Cronica literară“ a revistei o au dd : Vintilă Hoția, Mariella Coandă și Gh. Vrabie ; cea „dramatică“ dl, Dan Botta, iar cea „măruntă“ dl. Nichifor Crainic.

FAMILIA (seria III, anul VI. Nr. 1, Ianuarie 1939) revista „Asociației Scriitorilor români“ din Ardeal de sub conducerea d-lui M. G. Samarineanu, a apărut în număr festiv închinat „Unirii“.

Deși neregulat (din pricina „marilor greutăți“ de ordin material, vezi No. 7, 1938), revista orașul nostru continuă să apară și de astădată cu un sumar mai mult decât onorabil.

În „Familia“ își dă mâna floarea intelectualității orădene și cele mai alese „condeie“ ale Ardealului. Fiecare număr ne aduce noi și interesante articole cu caracter local.

În ultimul număr dl. Samarineanu într'un articol intitulat „Optzeci de ani de muncă“ demonstrează „cursul istoric“ alor opt decenii scurși dela mărețul act al „Unirii“, în care timp spune d-sa „România o parcurs un drum luminos“. Și această „minunăție a României Mari“ pe care o vedem azi înflorind sub ochii noștri „a fost toarsă de fericitele figuri ale istoriei noastre contemporane, Domnitorii, dela Al. Ioan Cuza la Regele Carol II, făcându-se prin aceasta demne „de a fi zugrăvite [în colori de azur în marele Panteon al României“.

Intr'o altă ordine de idei dl. Samarineanu trece la actualul Rege, „voevodul culturii“, care prin „actul crucial“ din Februarie 1938 „a reabilitat postulatele compromise : munca, cinstea și dreptatea“.

Menționăm apoi articolele de o valoare excepțională ale dd-Ior :

Gh. Tulbure („Zile trite la „Tribuna Bihorului“), Tiberiu Moşoiu (Sumare consideraţiuni asupra epocii actuale), Augustin Chirilă (După 20 de ani), G. Bota (După 20 de ani la graniţă), Dr. V. Gherman (Vecinicia unirii), Dr. T. Popa (24 Ianuarie), Alexandru Olteanu (Liga culturală şi unirea), T. Albani (Ultima şedinţă a parlamentului Maghiar sub era habsburgică).

E merituoasă reproducerea integrală a discursului „Intru apărarea graniţei de apus“, rostit depe scena teatrului oraşenesc în ziua de 1 Dec. 1938 de dl. N. Iorga. Regretăm că spaţiul nu ne permite să reproducem versurile admirabile semnate de dd. George Bota (Nicio brazdă, nimănu) şi Leonard Divarius (Regelui Carol 4.)

Recenziile le au dd: Octav Şuluţiu şi Titus L. Roşu.

CUGET CLAR (noul sămănător) „revistă de direcţie literară, artistică şi culturală“ condusă de marele nostru cărturar, dl. N. Iorga, apare cu o regularitate matematică rămânând credincioasă principiilor elaborate de animatorul ei.

Pe pagina întâie a revistei dl. G. Tutoveanu semnează o poezie de o frumuseţe rară: „In tot atelierul“. Ne luăm îngânduinţa ca în limitele spaţiului să reproducem şi noi câteva versuri din acest „fruct al imaginaţiei“ d-lui Tutoveanu care fără discuţie e o creaţie dintre cele mai consistente din ultima fază a evoluţiei d-sale poetice:

„Coboară 'n cet amurgul pe dealurile ninse,
 „Vrăjind cu flori de aur argintul de pe zare,
 „Şi negură de stoluri sosesc din depărtare
 „Pe streşini de biserici cu geamurile aprinse. Cluj
 „Tăcerea fără margini a cerului e plină
 „De purpură şi flăcări; prin pomii din livadă
 „Se 'nfăşură văpaia pe cuburi de zăpadă.
 „Şi țese printre vărfuri o pânză de lumină“.

Urmează alte şase strofe tot atât de reuşite. Mai cităm strofa ultimă:

„Pe geam pictează vântul o nalbă 'mpărătească,
 „Şi umbrele 'nserării s'adună prin unghere
 „Țesând în întuneric o lume de mistere . . .
 „Şi ochii din tablouri încep să se privească“.

În articolul „Literatura noastră de alătura“, dl. Iorga aduce în discuţie soarta unor scriitori, cari după o „petrecere mai îndelungată în Franţa“ se întorc şi scriu lucrari care „n'au nimic aface cu noi“. Unii ajutaţi de „talent“ „modă“ şi „noroc“ „răzbes; în formidabila întrecere pentru notorietate dintr'o mare literatură“. Majoritatea însă „rămâne întru câtva numai în amintirea noastră“, constituind o altă literatură, „literatura de alătura“.

O deosebită importanţă prezintă publicarea a lor trei scrisori inedite ale lui V. Alecsandri de către dl. Econ. D. Furtună, pe care spune d-sa „le-a aflat la pâr. diacon C. Sturzu, profesor în Bacău, cu prilejul inspecţiilor şcolare“.

Dl. Gh. Ungureanu publică un fragment din lucrarea „Viaţa lui I. Creangă“ care va apărea în curând.

În poezia „Drum drept“ semnată de dl. Iorga, găsim o conturare deplină a personalității genialului nostru istoric :

„Trimes al trecutului țării,
 „Creând viitorul ascuns,
 „Urmez către marginea zării.
 „Un drum care n'a fost pătruns“.

Dând semnelul împotriva ereziei literare iscată la noi după 1900, „Sămănătorul“ (azi „Cuget clar“) nu-și pleacă steagul și duce hotărât campania împotriva tuturor celor ce au făcut din artă un instrument pus în slujba cultivării instinctelor, lipsiți prin aceasta de spiritul oricărui responsabilități morale.

Ne închinăm cu respect în fața acestei tribune de literatură sănătoasă, românească, adevărată literatură.

PONTICE (anul I, No. 1.) pornește la drum după cum afirmă dl. Dr. Ottescu în articolul programatic „sub două îndemnuri“: îndemnul sentimentului de dragoste pentru Cel care primește cultura poporului românesc ca pe un tezaur al tuturor și sub îndemnul unui sentiment estetic național“.

Felul cum s'a prezentat revista îndobrogeană, ne face să credem în viitorul ei. În 32 de pagini se găsesc preocupări f. serioase. Amintim: Radu Rucăreanu „Constanța de acum 110 ani“, N. Sever Cărpinișeanu „Între om și stil“ (un articol ce merită o atenție deosebită, autorul dovedind o deplină cunoștință și siguranță în subiectul tratat și un surprinzător bagaj de cunoștințe), Tudose Dracea „Elemente de critică literară“.

Poezia e reprezentată prin: Alex. Gherghel (Țarm), D. Stoicescu (Iubirei târzii), dar cea mai frumoasă poezie a numărului e „Cântecul Grădinarului“, a d-lui G. Gregorianu în care poetul s'a întrecut pe sine. Tipărită într'un volum (pe care-l așteptăm), poezia aceasta va fi cunoscută de mai mulți și apreciată.

De Șerban Barițiu semnează „Cronica literară“ iar gustatul romancier G. M. Vlădescu cea „măruntă“.

Ca încheiere spunem și noi împreună cu dl. Ottescu: „În cadrul pitoresc al ținutului Mării, expresiunea artei nu putea să nu ia ființă“. „Pontice desigur nu va fi o publicație periodică cu o viață efemeră: „va trăi“.

VIAȚA ȘCOLARULUI (anul I. No. 2) revistă bilunară de sub direcția d-lui M. Carp a apărut în al doilea număr cu un cuprins onorabil.

În numărul prin dl. M. Carp în articolul programatic „lămurea ținta“ ce și-a fixat-o revista: „Urmărește, spunea d-sa, să dea tineretului școlar ceea ce li lipsește, o publicație periodică, scrisă anume pentru el, care să-i îmbogățească mintea și să-i desvoite sufletul fără a-i cere prea mari eforturi și fără a-l lipsi de dreptul lui la distracții și la odihnă“.

Al doilea număr dovedește pe deplin aceasta. Prin colaborări și preocupări de acest fel: M. Carp „Prietenii noștri, școlarii“, Gr. Vornicu „Basmul. Cartea“, Gala Galaction „Scrisori către școlari“, I. Sandu „Cum să citim“, P. I. Teodorescu „Credință și muncă pentru Țară și Rege“,

revista „Viața școlarului“ va deveni ceea ce și-a propus chiar început: „călăuză pentru minte și inimă de care tineretul nostru școlar are nevoie“.

SFARMĂ-PIATRĂ (anul 5. Nr. 153) a doua revistă de sub conducerea d-lui N. Crainic apare regulat, săptămânal, cu un cuprins care înbrățează toate manifestările intelectuale.

Din numărul cu data de 19 Febr. a. c. subliniem „La moartea Papei“, articolul d-lui Crainic: „Papa Pius a închis ochii în emoția imensă a lumii catolice, și, dincolo de marginile confesionale, în emoția lumii întregi“, așa-și începe autorul „elogierea memoriei lui Pius XI“. Dl. Prof. Pan M. Vizirescu unul din puținii publiciști fecunzi pe cari îi avem semnează un articol intitulat: „Spania se regăsește!“

Dl. Th. Capidan, membru al Academiei Române publică comunicarea făcută de d-sa în ședința Academiei din 10 Febr. a. c. „Originea Macedoromânilor“. Autorul însuși mărturisește că e un „răspuns d-lui prof. Keramopulos de la Ac. Greacă din Atena, referitor la noua teorie despre originea Românilor din peninsula balcanică“.

Dl. Eminilian Vasilecu tratează despre „acel gigant al începuturilor culturii românești“: Dimitrie Cantemir, care și-a trăit viața „sub înrăurirea ideilor și simțămintelor creștine“. Dl. E. Vasilescu își propune să demonstreze că D. Cantemir pe lângă că a fost un savant, a fost și un apologet al credinței.

Poezii semnează: Petre Paulescu (Reintoarcere), V. Spiridonică (Seara) și Ion Tolescu Văleni (Răspântie străbună).

UNIVERSUL LITERAR (anul XLVIII. Nr. 7) e revista care indiscutabil se citește mai mult. Numărul care îl avem pe masă cuprinde următoarele nume și preocupări: Victor Popescu (Popas după un an) N. Pașcu (Trăire și conformism), Vladimir Streinu (Stilul romancierilor) G. C. Nicolescu (Nuvela lui D. Zamfirescu) Iancu Bârbeanu (Cartea Bântura).

Ne surprinde numărul poeziilor mai mare ca de obicei (în numărul 6 am menționat abia două).

Ne place: Liviu Bratoloveanu (Chiar mâna cu care scriu), Teodor Iordache (Iarnă moldavă) Teodor Al. Munteanu (Cântec pentru recoltă nouă) și Virgil Carianopol (Testament).

„CRONICA LITERARĂ“ cu multă competență o are dl. C. Fânteneru.

În afară de numeroase alte cronici „Universul literar“ ne aduce și un bogat material informativ. Poate e un motiv care pe lângă altele, explică faptul că se citește așa de mult.

JURNALUL LITERAR (anul I, No. 8) „foaie săptămânală de critică și informație literară“ de sub direcția estetului G. Călinescu a apărut în ultimul ei număr cu un cuprins mediocru. O singură mențiune pentru articolul „Duiiliu Zamfirescu, romancier“ semnat de dl. Călinescu, și nimic mai puțin.

Însăși poezie e f. slab reprezentată. Spre exemplu strofa 'ntâi din poezia „Sus“ a lui George Vaida e deadreptul detestabilă.

Contribuția literară a anului 1938.

La sfârșitul unui an de activitate literară, rodnică, desprindem din bibliografia anului, din tot ceea ce s'a scris în literatura noastră, ceea ce este mai caracteristic, căutând să relevăm mai ales, contribuția individuală a scriitorului în ambianța spirituală a anului.

În articolul „Cartea în 1937”, ocupându-se de romanul „Fără limite” al dlui Victor Papilian, dl. C. Fântăneru scria, la finele anului trecut următoarele: „Este regretabil că asupra romanului „Fără limite” al dlui Papilian, critica n'a insistat îndeajuns. Cu vremea, se va vedea că locul dlui Papilian în literatura noastră este uaul din cele de frunte. „Contribuția de anul acesta a dlui Victor Papilian a întărit într'atâta cele scrise doar cu un an înainte, încât după apariția volumului de nuvele „Vecinul” dl. Nichifor Crainic scria: „Victor Papilian e cel mai mare novelist contemporan. Cartea sa revine o artă care a fost gloria literaturii românești.” Iar „Universul literar” semnalând apariția celui de al doilea volum „De dincolo de râu” adăuga: „În povestirea scurtă, d. Victor Papilian a depășit de mult tema blajină a autohtonismului, dovedind un acut spirit de observație și o mare putere de analiză și interpretare, într'o viziune intelectuală a realității. Operă de luminos și cernământ, în care ideile și problemele sunt simple conținuturi, literatura d-sale constituie o valoare la care cu greu se poate ajunge la noi. Astăzi, când nuvela face tot mai mult loc romanului, dl. Victor Papilian a reușit, în acest gen, să se afirme categoric.

Romanul românesc s'a impus, anul acesta, atât cantitativ cât și calitativ. E destul să amintim cele două romane, atât de mult așteptate, „Gorila” lui Liviu Rebreanu și „Fundacul Varlamului” a lui Ionel Teodoreanu, de care ne-am ocupat în numeroase trecute ale revistei noastre. Amândouă au marcat un stadiu nou în istoria romanului românesc: „Gorila” — marea frescă a vieții politice — s'ar putea numii cu drept cuvânt roman istoric; „Fundacul Varlanului” a cărui apariție corespunde cu mutarea lui Ionel Teodoreanu la București, este o pledoarie în favoarea părăsirii Iașului. Dealtfel Ionel Teodoreanu ne-a mai dat, tot în cursul acestui an, volumul de nuvele „În casa bunicilor.”, Cristalizate până acum, numai în trei volume („Ulița copilăriei,” „Iarba” și „În casa bunicilor”), nuvelele lui Ionel Teodoreanu au adus în literatura noastră, același caracter de noutate transfigurat după tipa ele temperamentului său plin de farmec, pe care l-au adus și romanele lui (Dinu Pillat).

Din seria romanelor apărute în cursul anului mai desprindem: „Măști” ultima lucrare a M. S. Reginei Maria, „Poieni” și „Moldovenii” două romane din viața satului românesc ale Dnei Georgetta Mircea Cancicov, „Drumuri cu popas” primul roman tradus în românește, a scriitorului Petre Neagoe, „Rădăcini” de Dna. Hortenzia Papadat-Beugescu, „Papucii lui Mahmud” de Pr. Gala Galaction, „Satele” de B. Iordan, „Două chemări” de Octav Dessila ș. a.

Dar literatura acestui an, lărgind drumul său de inspirație, a dat

avânt preocupărilor religioase, creind astfel o literatură sănătoasă, pusă sub scutul Bisericii strămoșești.

Astfel a apărut către finele anului „Biblia Regele Carol II“ —prima biblie românească— tradusă din inițiativa M. S. Regelui Carol al II-lea, după textele originale ebraice și grecești de Pr. profesori Vasile Radu și Gala Galaction. Tot în această direcție avem cele două volume: „Cruce și naționalism“ și „Drumuri“ ale lui Al. Lascarov-Moldovanu, pline de însemnări, impresii și povestiri, curat creștinești, de sfaturi luminoase și gânduri curate. Apariția acestor cărți de sinteză a tuturor problemelor de actualitate, este binevenită, ea dovedind încăodată ideile pur creștinești și naționale ale autorului lor. În fața frământărilor actuale, când „se vorbește mereu de pacea dorită, dar toate concepțiile actuale de ordin politic general cât și acele de ordin moral particular, nu pornesc câtuși de puțin dela conceptul păcii“, din lucrările dlui Al. Lascarov-Moldovanu vom putea desprinde învățătura înaltă și care este: „Să ne aprindem în suflet torța păcii lui Dumnezeu, să ne aplecăm sufletul și să soarbem din isvorul cel nesecat de pace al Mântuitorului, căci cel ce bea din acest isvor trăește în veac. „Și tot în această direcție e vrednică de amintit, apariția volumului dlui Nichifor Crainic (Ortodoxie și etnocratie) —o concepție ortodoxă despre viață. Naționalismul și ortodoxia sunt cei doi termeni, aparent contradictorii, cari se armonizează în concepția politică a dlui Nichifor Crainic, magistral cristalizată în acel breviar al naționalismului pozitiv — „Programul statului etnocratic“ —publicat în anexă, la sfârșitul volumului (Universul literar).

Vrednice de amintit sunt și celelalte volume de eseuri, critică, impresii, etc. și din care spicuim următoarele: Octav Șuluțiu (Pe margini de cărt), Gh. Băgulescu (Suflet Japonez) Dan Boita (Comedia fantasmelor) I. Petrovici (Arte și artiști) Vladimir Streinu (Pagini de critică literară) ș. a.

În versuri au apărut, printre altele, „La Curțile Dorului“ a dlui Lucian Blaga, „Maria Doamna“ a dlui Aron Cotruș, „Maria“ a dlui N. Creved'a și, Versuri ale dlui Adrian Maniu. Maturitatea cucerită de dl. Lucian Blaga în ultimul său volum de poeme e însăși maturitatea limbii românești. Vom cita poema. Alean“ ca un exemplu de puritate formală a limbii autorului ei:

De ceasuri, de zile, veghez
pe-un galben liman portughez.

Cu zalele-alătura, drept
cu mâinile cruce, pe piept.

Doinind aș privi șapte ani
spre cerul cu miei luzitani.

De nu m'ar găsi unde sunt
Nelinștea mării de vânt.

De nu aș pieri, supt de-un astru
văzut-nevăzut, în albastru.

Ca o încununare a activității literare și culturale, au apărut, primile două volume ale „Enciclopediei României“—prima operă de acest gen la noi,

având o prefață regală: „Această enciclopedie, care a mai fost încercată de mulți în trecut și cărora trebuie să le aducem prinosul nostru de laudă este o operă solidă dela care se va putea porni opera sistematică a României de mâine. Enciclopedia trebuie să fie o lucrare de bază a dezvoltării României moderne“ (M. S. Regele Carol II.)

Iar de încheiere vom face două constatări îmbucurătoare pe care ni le-a lăsat anul care s'a scurs: În cursul săptămânii cărții am putut constata interesul din ce în ce mai pronunțat pe care aproape toată lumea îl poartă acestui instrument de cultură, care este unul dintre cele mai frumoase mijloace de afirmare spirituală a unui popor stăpânit de dorul creației și călăuzit de forța ideilor și a convingerilor. Iar din operele apărute, am despins râvna tot mai ferventă a scriitorilor de a se inspira din viața și din natura românească. Un exemplu vrednic de menționat în această privință ne poate fi scriitorul Petre Neagoie, român de origine dar actualamente în America și care a refuzat mai multe contracte ale marilor edituri americane de a scrie romane cu subiecte din America și continuă să scrie departe de țara sa, romane din viața țărănilor români.

VLAD ZĂNESCU

Mihail Drumeș: „Scrisoarea de dragoste“ roman «Colecția Universul literar»

Dinu Gherghel, secretarul maestrului Apelevianu întâlnește în cursul unei călătorii la Cluj o tânără care călătorește în acelaș compartiment cu el până la Brașov. Fata din tren îl obsedează apoi tot timpul, până când izbutește să-i dea de urmă la un bal mascat. Un pr eten i-o dă drept o fată nu prea serioasă și Dinu găsește nimerit să procedeze în consecință. Nu izbutește și ajunge într'o stare extremă de chin sufleteș și fizic. Relu, nepotul lui Apelevianu îl sfătuește să o ceară în căsătorie de formă pentruca apoi să divorțeze. Dinu acceptă planul lui Relu dar după căsătorie se simte tot mai mult legat de Vanda, soția sa. Dorința de a parveni îl face însă să se simtă stânjenit de modesta-i situație, îngreuiată și de trebuința întreținerii unei soții luate fără nici o zestre. Dragostea pe care a observat că i-o poartă Cora, fiica lui Apelevianu îi sugerează ideea de a se folosi de ea pentru a putea parveni. Se gândește astfel la posibilitatea unei căsătorii cu Cora, fapt care i-ar deschide orizonturi luminoase. Nu știe însă cum să scape de Vanda pe care nu-și dă seamă că o mai iubește. Ii iese din nou în cale Relu. Și de astădată îl ajută. Va face curte Vandei dând posibilitate lui Dinu să-și justifice divorțul. Cucerit de Vanda, Relu îi mărturisește însă totul. Ea nu se mai împotrivesc și zdrobită pleacă cu Relu și purtând pe Dinu'n suflet. Dinu se căsătorește cu Cora, biruind rezistența tatălui; ajunge vicepreședinte al Camerii și ministeriabil. Satisfacerea dorinței de a parveni nu împiedică însă desfășurarea tragediei sufletești. Pe Cora o admiră, îi poartă recunoștință n'o poate însă iubi. Iubirea i-a luat-o toată și pentru totdeauna Vanda; sufletul lui o va căuta mereu. Orice echilibru se dărâmă, orice liniște pierе atunci când o telegramă la anunță căsătoria Vandei cu Relu, ministru plenipotențiar la Bruxelles. Chinul

lăuntru îl face să caute liniște într'o călătorie cu Cora. În Italia întâlnesc pe Vanda cu Relu. În urma unui incident cei doi bărbați trebuie să se bată în duel. Dinu care-și dăduse seama că Vanda nu l-a uitat spune adevărul Corei și simte că se naște între ei golul care trebuie să ducă la despărțire. Noaptea vine la el Vanda, îl roagă să nu se bată și îi spune că-l iubește. Dinu ne mai putând găsi deslegare situației în care e și în drum spre țară — mergea să depună jurământul de Ministru — se sinucide. Cora înnebunește.

În jurul unui astfel de subiect, excelentă temă de analiză sufletească, de roman psihologic, autorul a reușit un roman bun. Avântându-se în greul domeniu al analizei sufletești ne-a prezentat tragedia unui suflet fără putința de echilibru, fără constanță. Dinu Gherghel, eroul romanului e tânărul conștient că poate ceva și vroind să fie cineva, care a greșit însă primul pas. Greșeala nu-l acuză, la baza ei stă elementul psihic de care el nu-și dă seama în dorința de a o avea pe Vanda. Ori Vanda i-a pătruns atât de adânc în el încât obsesia ei s'a structuralizat ca element component, permanent al vieții lui sufletești. Crezând că cel ce dorește e animalul și nu sufletul din el, greșește prin aceasta. Despărțirea de Vanda, procedeu mai ales, precum și gândul cu care o ia în căsătorie îl arată cu totul lipsit de orice frumusețe sufletească defectul se accentuează prin tendința de a parveni, caracteristica temperamentului lui Dinu. Destinul l-a legat însă pentru totdeauna de Vanda, situația strălucită nu poate ține locul ei și sfârșitul e în mod natural — devreme ce nu mai are nici puterea de a se mai reîntoarce la Vanda — sinuciderea.

Cora, Vanda, Relu sunt personaje dând loc și formând cadrul desfășurării tragediei sufletești a lui Dinu. Vanda are rolul de frunte; îl iubește pe Dinu cum îl va iubi și Cora.

Tratarea temei, a dat prilej autorului să dea un roman reușit. Stilul — lipsit de calități mari — imagistica, de pildă — este de o claritate desăvârșită. Romanul plăcut și aduce pentru autor un loc frumos în literatura anului trecut.

Octav Dessila: „Două chemări” roman Ed. «Cartea Românească»

Rămâi cu o impresie fără contur precis, fără să poți spune da ori ba hotărât, după ce ai citit ultimul roman al lui O. Dessila. Frumos este, are pasagi de adevărată poezie, interesul crește la fiecare pagină. Primul volum e o carte frumoasă; al doilea greșeste. Iată cum. Dar în primul rând o scurtă expunere a subiectului:

Alexandru Darie, fiu de boer moldovean, scriitor cu renume, trăiește la București, locuind la cel care-l duse la uină și moarte pe tatăl său, la fostul misit Moșe Dinerman acum Manole Donici. Alexandru trăește relativ retras, îngrijit de Porfința, slugă credincioasă din copilărie. În casa lui Vladimir Malosiri, tip de parvenit, în mod deosebit antipatic, cunoaște pe o doamnă Magda Machedon, pe care are impresia nelămurită că o cunoaște. Din când în când primește scrisori — admirabile ca formă și fond; doar cele din «Fata din Zlataust»-le egalează — iscălite Corina, scrisori a căror necesitate începe s'o simtă alături de dorința de a cunoaște pe misterioasa autoare. Invitat de Magda Machedon la

Trifești, moșia copilăriei lui, își dă seama însfârșit cine e Magda și că îl iubește. Dela Magda află și de Corina că este o fostă colegă a ei Corina Vlăsceanu. Alexandru Darie începe să simtă'n el două chemări: Magda și Corina, fiind la o răscruce, fără puțința de a alege. Duhovnicul sbuciumului sufletesc este Mihai Robotă, prieten bătrân, rămas din vremile de fericită amintire ale Dărilorștilor. Corina, lasată un moment în umbră de Magda, reapare cu scrisorile ei și Magda cedează încet încet în fața Corinei care biruiește însfârșit, atunci când Magda liberată de soțul ei care face pușcărie, îi propune căsătoria prin Dinerman, lui Alexandru.

Un accident grav îi aduce însfârșit pe Corina care-i dă sânge pentru transfuzie și romanul sfârșește prin căsătoria lui cu Corina. Unde e acum, greșeala? Happy-end în ambele cazuri posibile; ori cu Magda ori cu Corina tot bine iese. Primul volum nu sugerează de altfel nici una nici alta dintre posibilități, către sfârșit ca și cel dealdoilea la început preferă pe Magda apoi însfârșit chemarea Corinei învinge. Temă frumoasă, dezvoltare de maestru, roman mare, urz'it în jurul temei: forțată, nenaturală este îndepărtarea Magdei. La Trifești, în timpul vizitei lui Alexandru se arată un suflet frumos, ales, nu poate să ajungă la a căuta intermediul lui Moșe Dinerman și apoi la afișarea în public cu un tip de felul lui «oncle Sixtine». Una dintre cele două chemări trebuia să biruiască; era natural să piardă Magda până la sfârșit, dar nu în felul cum a pierdut: e adevărat că nu prea se vede o altă posibilitate. N'ar fi trebuit conturată Magda așa cum este pentru a putea da mai târziu pecetea naturalului, procedului prin care e îndepărtată. S'ar putea zice că faptul se explică prin aceea că Magda îl iubea pe Darie autorul, nu pe Darie omul, îl iubea din cărți, nu din viață. Obiecțiunea ar cădea; Corina îl iubea oare altcum? De ce câștigă Corina? Magda i se oferă lui Alexandru Darie, e pare-se mai sinceră, procedează mai direct; Corina aplică un sistem menit prin metoda lui să reușească: Sufletul, frumos de altfel, cu totul legat de Alexandru, are pare-se mai mult rafinament decât al Magdei; îi place să fie înconjurată de mister, Corinei. Magda pare de altfel timidă, retrasă, când ni-e prezentată de prima dată; un argument în plus pentru a accentua inconsecvența dela sfârșitul romanului. În plus îl iubea pe Darie de pe băncile școlii, îl iubește după ce se mărită cu altul, s'ar fi lăsat oare învinsă după primul eșec, înregistrat de intermediul lui Dinerman? Nu e natural să treacă dela dragostea frumoasă ce o poartă lui Alexandru în brațele venalului «oncle Sixtine».

De ce este totuși «Două chemări» un roman mai mult decât bun? Fiindcă se împletesc în jurul temei elemente diferite, închegându-se în acțiune, unitatea romanului. Boerul moldovean, risipitor, ușor de tras pe sfoară, dar cavalier până la urmă; lipitoarea sugând din toate părțile ruinând pe cel a cărui mână o linge, misitul, evreul, Moșe Dinerman: parvenitul fără scrupule, fără morală, Malosin, boierul moldovean, veșnicul ieșan, Rășcanu și Robotă, țăranul credincios pământului și stăpânului, Moș Vasile, Profința și licheaua plină de sine Pucu Machedon și antipaticul reprezentant al tagmei «Onclilor» din «buna societate» Oncle Sixtine. Alături de tipi, de individualități luate din viața de toate zilele, conturate fiecare cu psihologia lor, psihologia societății ce-i condiționează: boierimea moldoveană, societatea gen Oncle Sixtine, Puiu Machedon

sau Vladimir Malosin. Sufletul moldovean își găsește expresia în Mihail Robotă, în Alexandru Darie în ciuda «bucureștinizării» sale: neputința de a lupta, defect organic, o compensează la toți chemarea pământului, în ea găesc refugiu. Eroul principal, Alexandru e moldovean și rămâne mereu moldovean cu tot specificul său: cavaler, suflet de boem, poet în viață cu toate că scrie proză. Corina, Magda, Mihail Robotă, Dinu Rășcanu, Profirița, Moșe Dinerman, psihologii, tipuri minunate prinse, tot complexul personajelor reacționând fiecare în felul său, ne deschid o carte în care cetim limpede pe lângă societate, suflete.

Limba romanului consacra lui Octav Dessila dreptul de a se rânduie între marii mânăitori ai condeiului. Imagini, stil metaforic sau epic, rând pe rând, de minune potrivit pentru fiecare temă ce se așterne pe hârtie. În volumul întâiu, când Alexandru Darie plutind între vis și realitate trece cu gândurile sale prin toată viața-i trecută, limba în care scrie autorul are o putere de sugestie cum rareori se întâlnește. Un întreg capitol de o nesfârșită frumusețe. Limba se acordează minunat, eteric asemănător irealului aerian, vaporos al visului. Citate ar fi inutile, oricare pagină, aleasă la întâmplare face dovada posibilității de exprimare artistică a autorului. «Două chemări» încununează cu un meritat succes opera lui Octav Dessila.

DINU TANASE

Concurs literar

Societatea religioasă-ortodoxă „Sfântul Gheorghe“ de pe lângă liceul „Emanuil Gojdu“ împlinind anul acesta 10 ani de activitate religioasă-culturală, însușite un concurs literar, între elevele și elevii școlilor secundare din Oradea, sub patronajul Domnului Dr. Mauriciu Cătană — directorul liceului, și președinte de onoare al societății.

Se dau trei subiecte de lucrări, rămânând la latitudinea concurenților să-și aleagă pe cel pe care-l vor trata. Aceste subiecte sunt:

- 1) MISIUNEA ISTORICĂ A ORTODOXIEI NOASTRE.
- 2) RELIGIA ÎN FORMAREA OMULUI NOU.
- 3) BISERICA ȘI STRĂJERIA.

Lucrările a căror întindere nu trebuie să depășească 20 pagini de caiet, se vor depune la secretariatul liceului Emanuil Gojdu, sau se vor trimite pe adresa: „Societatea religioasă Sf. Gheorghe, liceul Emanuil Gojdu — Oradea“, având mențiunea pe plic: „pentru concurs“.

Termenul ultim pentru primirea lucrărilor este Sâmbătă 8 Aprilie a. c.

Lucrările scrise cât mai citeț vor conține: numele, edresa, școala la care urmează și clasa concurentului, scrise într'un colț, care se-va îndoi, lipindu-se deasupra un bulin.

Concursul este datat cu mai multe premii care se vor acorda către sfârșitul lunei Aprilie, în cadrul unei ședințe festive a soc. „Sf. Gheorghe“, când se va citi și lucrarea distinsă cu premiul I.

Lucrările premiate rămân proprietatea exclusivă a societății.

Comisia pentru premierea lucrărilor se compune din: D-l Dr. M. Cătană, directorul liceului Em. Gojdu, D-l profesor Cornel Moga, și D-l profesor Pascu Bolcaș, iar secretarul comisiei este Vlad Zănescu, președintele soc. „Sf. Gheorghe“.

Poșta redacției: Domnii autori, chiar când doresc să-și publice lucrările anonim, sunt rugați a-și comunica numele și adresa directorului revistei, care-i asigură că secretul numelui îl păstrează cu sfințenie.

„Tipografia Administrativă“ propr. I. Ciorin Oradea, str. Avram Iancu, 3

ȚARA VISURILOR NOASTRE

apare lunar
INGRIJITĂ DE :

DINU TĂNASE cl. VIII, preș. soc. de lectură «V. Alexandri».

OSCAR POPESCU cl. VII, vicepreședinte.

IONEL NADIȘ cl. VIII, secretar.

TRAIAN BLAJOVICI cl. VII, preș. comisiei critice.

VASILE MICHÎȘ cl. VIII.

ZENO POP cl. VIII.

VLAD ZĂNESCU cl. VIII.

GHEORGHE BULGĂR cl. VII.

CORNEL DRAGOMIR cl. VII.

EUGEN I. GROZA cl. VII.

GHEORGHE POTRA cl. VII.

AUREL GHENDER cl. VI.

FLORIAN GHERDAN cl. VI.

VLADIMIR DRIMBA cl. V.

GHEORGHE FLORESCU cl. V.

Sub conducerea și răspunderea :
Prof. AUGUSTIN COSMA

La revista noastră pot colabora elevii liceului «Emanuil Gojdu», foștii elevi, precum și elevii altor școli, ale căror articole le publicăm bucuros *în măsura posibilităților*. Redacția își rezervă dreptul de a face eventuale corecturi la articolele elevilor.

Un număr restrâns de pagini din fiecare număr va fi rezervat domnilor profesori și părinților pentru a trata chestiuni cari privesc viața ori educația elevilor.

Articolele se vor scrie citeț și pe o pagină a foii, iar cele pentru numărul următor al revistei se vor trimite până *cel mai târziu în prima zi a luni următoare* pe adresa : Prof. Augustin Cosma, Oradea, Str. Dr. Lascu No. 5, cu mențiunea : Pentru revista «Țara visurilor noastre», scrisă pe plic.

Redacția stă cu toată plăcerea la dispoziția cetitorilor pentru a-i lămuri, pentru a le ajuta la rezolvarea problemelor pe cari nu și-le pot înșiși rezolvi. Aceasta fie la poșta redacției, fie, dacă problema merită interes deosebit, în cadrele unui articol.

Abonament pe anul școlar 1938—1939.

Pentru instituțiuni	lei
Abonamente de încurajare	200 »
Pentru d-nii profesori și părinți	100 »
Pentru elevi	80 »

Elevii, la 5 abonamente plătite, primesc un abonament gratuit.

Cine reține un număr, se consideră abonat.

— Prețul unui exemplar 10 lei —

BCU Cluj Central University Library Cluj

TIPOGRAFIA ADMINISTRATIVĂ*
Propr. I. Ciortin
Oradea, str. Avram Iancu No. 3.

